

Jämställdhetspolitikens inriktning 2011– 2014

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse *Jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014* (skr. 2011/12:3). I ärendet behandlas också följdmotioner med anledning av skrivelsen och motioner om vissa relaterade frågor som väckts under den allmänna motionstiden 2011/12. Totalt 32 motionsyrkanden behandlas.

I skrivelsen redogör regeringen för jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014. De jämställdhetspolitiska insatser som redovisas innebär en fortsatt satsning som syftar till att fullfölja reformarbetet mot bakgrund av kunskap och erfarenhet av den särskilda jämställdhetssatsningen föregående mandatperiod. Vid sidan av nya reformer och satsningar är en central utgångspunkt att följa upp och säkra hållbarheten i redan genomförda åtgärder. De områden som har högst prioritet är att bekämpa mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, våld i samkönade relationer och prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Fortsatta insatser för en jämställd arbetsmarknad och jämställdhet i skolan är andra prioriterade områden.

Utskottet framhåller i sitt ställningstagande värdet av en sammanhållen satsning för att hantera de problem som finns i fråga om bristande jämställdhet. Utskottet uttalar sitt stöd för regeringens inriktning av jämställdhetspolitikerna och välkomnar att regeringen avser att återkomma till riksdagen 2012 med en redovisning av genomförda insatser och resultat. Utskottet föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna.

Företrädarna för Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet följer upp sina motioner med totalt 12 reservationer och 2 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Jämställdhetspolitiska mål, utgångspunkter m.m.	7
Jämställd arbetsmiljö	11
Jämställd arbetsmarknad m.m.	13
Lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner	20
Kvotering i bolagsstyrelser	23
Jämställt föräldraansvar	26
Våld och hot m.m.	30
Övriga frågor om jämställdhet	34
Reservationer	39
1. Jämställdhetspolitiska mål, utgångspunkter m.m., punkt 1 (SD)	39
2. Jämställd arbetsmiljö, punkt 2 (S, MP, V)	40
3. Jämställd arbetsmarknad m.m., punkt 3 (S, V)	41
4. Jämställd arbetsmarknad m.m., punkt 3 (SD)	42
5. Lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner, punkt 4 (S, MP, V)	43
6. Kvotering i bolagsstyrelser m.m., punkt 5 (S, MP, V)	44
7. Kvotering i bolagsstyrelser m.m., punkt 5 (SD)	45
8. Jämställt föräldraansvar, punkt 6 (S, MP)	46
9. Jämställt föräldraansvar, punkt 6 (SD)	47
10. Våld och hot m.m., punkt 7 (S, MP)	47
11. Våld och hot m.m., punkt 7 (SD)	48
12. Övriga frågor om jämställdhet, punkt 8 (S, MP)	49
Särskilda yttranden	52
1. Jämställdhetspolitiska mål, utgångspunkter m.m., punkt 1 (V)	52
2. Särskild jämställdhetsmyndighet, punkt 9 (S, MP)	54
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	56
Skrivelsen	56
Följdmotionerna	56
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	57

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Jämställdhetspolitiska mål, utgångspunkter m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:A2 av Sven-Olof Sällström (SD) yrkandena 1, 2 och 4 i denna del och

2011/12:A303 av Annika Qarlsson och Åsa Torstensson (båda C).

Reservation 1 (SD)

2. Jämställd arbetsmiljö

Riksdagen avslår motion

2011/12:A1 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 1.

Reservation 2 (S, MP, V)

3. Jämställd arbetsmarknad m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:A1 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 2 och 3,

2011/12:A322 av Åsa Lindestam m.fl. (S) yrkandena 2–4,

2011/12:A367 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) yrkande 3 och

2011/12:A378 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 3 (S, V)

Reservation 4 (SD)

4. Lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:A1 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 5 och

2011/12:A274 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 4.

Reservation 5 (S, MP, V)

5. Kvotering i bolagsstyrelser m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:A1 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 4,

2011/12:A2 av Sven-Olof Sällström (SD) yrkande 4 i denna del,

2011/12:A211 av Eva Flyborg (FP),

2011/12:A296 av Anne Marie Brodén (M) och

2011/12:A378 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 5.

Reservation 6 (S, MP, V)

Reservation 7 (SD)

6. Jämställt föräldraansvar

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:A1 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 7–10 och

2011/12:A2 av Sven-Olof Sällström (SD) yrkande 4 i denna del.

Reservation 8 (S, MP)

Reservation 9 (SD)

7. Våld och hot m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:A1 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 12–14 och

2011/12:A2 av Sven-Olof Sällström (SD) yrkandena 3 och 5.

Reservation 10 (S, MP)

Reservation 11 (SD)

8. Övriga frågor om jämställdhet

Riksdagen avslår motion

2011/12:A1 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 6, 11, 15 och 16.

Reservation 12 (S, MP)

9. Särskild jämställdhetsmyndighet

Riksdagen avslår motion

2011/12:A290 av Louise Malmström och Matilda Ernkrans (båda S).

10. Skrivelse 2011/12:3

Riksdagen lägger skrivelse 2011/12:3 till handlingarna.

Stockholm den 23 februari 2012

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Tomas Tobé

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Tobé (M), Ylva Johansson (S), Maria Plass (M), Raimo Pärssinen (S), Katarina Brännström (M), Gustav Nilsson (M), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Hanif Bali (M), Mehmet Kaplan (MP), Sven-Olof Sällström (SD), Josefin Brink (V), Ismail Kamil (FP), Abir Al-Sahlani (C), Penilla Gunther (KD) och Lars Mejern Larsson (S).

Redogörelse för ärendet

I detta ärende behandlas regeringens skrivelse *Jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014* (skr. 2011/12:3).

Betänkandet behandlar också följdmotioner med anledning av skrivelsen och motioner som avser näraliggande frågor och som väckts under den allmänna motionstiden hösten 2011.

I det följande refereras motionerna utan angivande av årtal (2011/12).

Utskottets överväganden

Jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014

Skrivelsen i korthet

I skrivelsen redogör regeringen för jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014. Grunden för prioriteringarna på området lades under den förra mandatperioden, då en kraftig resursförstärkning till jämställdhetspolitiken möjliggjorde insatser inom ett brett fält.¹ De jämställdhetspolitiska insatser som redovisas i skrivelsen innebär en fortsatt satsning som syftar till att fullfölja reformarbetet mot bakgrund av kunskap och erfarenhet av den särskilda jämställdhetsinsatsen föregående mandatperiod.²

Vid sidan av nya reformer och satsningar är en central utgångspunkt att följa upp och säkra hållbarheten i redan genomförda åtgärder. Insatserna genomförs mot bakgrund av det jämställdhetspolitiska målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv och de fyra delmålen jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och eliminering av mäns våld mot kvinnor.

Jämställdhetsintegrering är även i fortsättningen regeringens huvudsakliga strategi för att nå de jämställdhetspolitiska målen, tillsammans med särskilda åtgärder för att stimulera, utveckla och skynda på förändringsarbetet. Av skrivelsen framgår att det fortsatta arbetet med jämställdhetsintegrering bör ske med utgångspunkt i en plattform som grund för insatser på nationell, regional och lokal nivå. Plattformen bör enligt regeringen innehålla en ny plan för arbetet med jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet (2011–2015), ett utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter, stöd till jämställdhetsintegrering på regional nivå, kvalitetssäkring av utvecklingen av jämställdhetsintegrering i kommuner och landsting och fortsatta insatser för att samla och sprida erfarenheter och kunskap om praktiskt arbete med jämställdhetsintegrering.

De områden som även i fortsättningen har högst prioritet är att bekämpa mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, våld i sambandade relationer och prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Fortsatta insatser för en jämställd arbetsmarknad och jämställdhet i skolan är andra prioriterade områden.

¹ Under 2007–2010 tillfördes jämställdhetspolitiken medel motsvarande 1,6 miljarder kronor, vilket innebar en tiodubbling av resurserna till området. I *Redovisning av den särskilda jämställdhetsinsatsen* (skr. 2009/10:234) lämnades en redogörelse för satsningens inriktning och anslagets användning.

² Enligt budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1 utg.omr.13) avser regeringen att återkomma våren 2012 med en samlad redovisning av jämställdhetsinsatsen 2007–2010.

Jämställdhetspolitiska mål, utgångspunkter m.m.

Utskottets förslag i korthet

I avsnittet behandlas frågor med anknytning till jämställdhetspolitiska mål, jämställdhetspolitiska utgångspunkter, m.m. Utskottet föreslår att motionerna avslås.

Jämför reservation 1 (SD) och särskilt yttrande 1 (V).

Bakgrund

Riksdagen beslutade i mars 2006 att det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (prop. 2005/06:155, bet. 2005/06:AU11, rskr. 2005/06:257).³ Man beslutade även om fyra delmål för jämställdhetspolitiken:

- Jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
- Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjlighet att ge och få omsorg på lika villkor.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Mot bakgrund av att den tidigare enhetliga verksamhetsstrukturen utgick beslutade riksdagen 2008 att det tidigare målet för politikområdet skulle upphöra men ersättas av ett likalydande mål för jämställdhetspolitiken, nämligen att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:46).

Skrivelsen

I skrivelsen konstateras att Sverige är ett föregångsland internationellt när det gäller jämställdhet, men att könsskillnader består på flera områden. I skrivelsen betonas att Sverige har en arbetsmarknad där förutsättningarna för kvinnors och mäns deltagande är förhållandevis goda. *Sysselsättningsgraden* för kvinnor är dock lägre än för män. Genomsnittlig sysselsättningsgrad 2010 var 61,8 procent för kvinnor (15–74 år) mot 67,7 procent för män i samma åldersgrupp. Den genomsnittliga arbetslösheten 2010 var 8,5 procent för män och 8,2 procent för kvinnor. Kvinnor arbetar dessutom deltid i högre grad och står för merparten av det obetalda hemarbetet. Sam-

³ Målet ersatte det tidigare målet Kvinnor och män ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter på livets alla områden (prop. 1993/94:147, bet. 1993/94:AU17, rskr. 1993/94:290).

tidigt som sysselsättningsgraden för kvinnor är hög består *löneskillnaderna*. Vid en korrigering av lönerna för olika lönepåverkande faktorer såsom yrke, utbildning, ålder, sektor och arbetstid uppgår kvinnors månadslön till 94,0 procent av männens. Det finns därmed en oförklarad löneskillnad som kan bero på faktorer som t.ex. arbetsledaransvar och yrkeserfarenhet. Oförklarade löneskillnader är inte samma sak som osakliga löneskillnader eller diskriminering, men kan vara ett tecken på att sådant förekommer. Löneskillnaden mellan kvinnor och män brukar förklaras med att den svenska arbetsmarknaden kännetecknas av en ovanligt stor könsmissig segregering jämfört med andra länder. Kvinnor arbetar oftare än män i yrken med låga löner – t.ex. i den offentliga sektorn – där lönerna i genomsnitt är lägre än i den privata sektorn. Lönen är också grunden för ersättning från sjuk- och föräldraförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen och för framtida pensioner. Löneskillnader på arbetsmarknaden återspeglas därför även i dessa system.

I skrivelsen framhålls också att det finns *könsskillnader i utbildningsresultat*. Delegationen för jämställdhet i skolan (Deja, U 2008:0) konstaterade i sitt betänkande Flickor, pojkar, individer – om betydelsen av jämställdhet för kunskap och utveckling i skolan (SOU 2010:99) bl.a. att programvalen till gymnasieskolan följer könsstereotypa mönster. Endast 3 av 17 nationella program uppvisar en könsfördelning i intervallet 40–60 procent. Pojkar får i genomsnitt sämre betyg än flickor i skolan. I skrivelsen anförs även att kvinnors utbildningsnivå i genomsnitt är högre än männens. Av dem som tog examen i högskolan läsåret 2008/09 var 65 procent kvinnor, vilket kan jämföras med 60 procent för tio år sedan.

Av skrivelsen framgår även att *kvinnor lever längre än män men har högre ohälsotal*. Kvinnors medellivslängd var 83,5 år 2010 och männens 79,5 år. Kvinnor har i större utsträckning sämre hälsa och har större sjukfrånvaro men lever längre. Sedan 1990-talet har ungdomsgenerationen haft en sämre hälsoutveckling än övriga grupper, framför allt när det gäller den psykiska ohälsan som har ökat markant, främst bland unga kvinnor.

I skrivelsen anförs även att det råder *könsbalans i politiken men inte i näringslivet*. Näringslivets toppositioner är de mest mansdominerade i samhället. De senaste åren har det skett en liten ökning av andelen kvinnliga ledamöter i bolagsstyrelserna, men förändringen går mycket långsamt.

I skrivelsen konstateras även att *mäns våld mot kvinnor utövas i nära relationer*. Drygt 85 procent av dem som misstänkts för misshandel av kvinnor är män, och våldet sker främst i en nära relation. Statistik från Brottsförebyggande rådet (Brå) visar att unga kvinnor är särskilt utsatta för våldtäkt och sexuella övergrepp. I genomsnitt dödas 20 kvinnor i Sverige varje år av en närstående.

När det gäller de jämställdhetspolitiska målen konstateras att det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Inriktningen som styr regeringens politik anges, även i fortsättningen, i de fyra delmålen: jämn

fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Följdmotion

Sven-Olof Sällström (SD) begär i följdmotion A2 *yrkande 1* ett tillkännagivande om de allmänna utgångspunkterna för jämställdhetspolitikens inriktning. Motionären ser med oro på pojkars generellt sämre betyg i skolan och mäns underrepresentation i högskolan. Kvinnors sämre hälsa är också ett allvarligt hot mot jämställdheten. Regeringen bör enligt motionären presentera konkreta förslag för jämställdhet i skola och högskola och på arbetsmarknaden. Regeringen bör även presentera åtgärder för att bekämpa otrygghet, förhindra sexualbrott mot unga och stävja hedersrelaterat våld. I *yrkande 2* begärs ett tillkännagivande om de jämställdhetspolitiska målen. Enligt motionären är det övergripande jämställdhetsmålet – att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv – alltför snävt definierat. Motionären vill se ett jämställt samhälle där alla medborgare har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter till eget val av utbildning och arbete. I *yrkande 4 i denna del* anför det att könsrelaterat våld är ett av de största jämställdhetspolitiska problemen. Begreppet mäns våld mot kvinnor är emellertid snävt eftersom det exkluderar kvinnors våld mot män och våld i samkönade relationer. Motionären föreslår följaktligen begreppet könsrelaterat våld. Det könsrelaterade våldet ska dessutom beläggas med högre straff än i dag. Straffen ska skärpas, resurser tillföras och lagstiftningen utvidgas för att på ett tydligare sätt än i dag beivra könsrelaterat våld.

Övrig motion

Annika Qarlssohn och Åsa Torstensson (båda C) begär i motion A303 ett tillkännagivande om att arbeta fram en rapport som belyser statens, näringslivets, samhällets och individens totala kostnader för ojämställdhet, relaterade till de mål för jämställdhetspolitiken som riksdagen beslutat om.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis betona att det välkomnar den fortsatta ambitiösa satsning som regeringen gör på jämställdhetsområdet. Det reformarbete som initierades under den förra mandatperioden kan nu fullföljas, och hållbarheten i de åtgärder som genomförts kan säkerställas.

Riksdagen beslutade 2006 att det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. I propositionen *Makt att forma samhället och sitt eget liv – nya mål i jämställdhetspolitiken* (prop. 2005/06:155) som föregick riksdagens beslut underströk regeringen de strukturella och ojämlika makt-

förhållandena mellan kvinnor och män och att dessa förhållanden måste förändras. Målet ersatte det tidigare målet att kvinnor och män ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter på livets alla områden som fastställdes 1994 i samband med propositionen Jämställdhetspolitiken: Delad makt – delat ansvar (prop. 1993/94:147, bet. 1993/94:AU17, rskr. 1993/94:290). Det nya övergripande målet innebar att maktbegreppet gavs en central betydelse. Regeringen framhöll i proposition 2005/06:155 att makt skulle förstås i den meningen att kvinnor och män skulle ha samma rätt, förmåga och möjligheter att forma samhället och sina liv. Begreppet understryker också att kvinnor och män ska ha lika mycket makt och maktresurser av samma slag och på samma områden.

Utskottet noterar att Sven-Olof Sällström (SD) i sin följdmotion väcker förslag om åtgärder för att bl.a. förbättra jämställdheten i skola och högskola och på arbetsmarknaden och bekämpa sexualbrott och hedersrelaterat våld. Motionären föreslår också att det övergripande målet för jämställdhetspolitiken att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv ersätts med formuleringen att "alla medborgare ska ha samma rättigheter, skyldigheter, möjligheter och självval till utbildning och arbete". Utskottet konstaterar följaktligen att motionären vill ta bort begreppet makt, som sågs som centralt för jämställdheten när det infördes och som explicit uttrycks i det övergripande målet. Motionären vill dessutom ersätta begreppet mäns våld mot kvinnor med begreppet könsrelaterat våld. Utskottet vill med anledning av detta påminna om att Sverigedemokraterna i sin budgetmotion för 2012 föreslog att anslaget särskilda jämställdhetsåtgärder tas bort med motiveringen att anslaget inte bedömdes resultera i någon vettig avkastning åt det svenska folket (bet. 2011/12:AU1). Att i ena stunden vilja ta bort det särskilda jämställdhetsanslaget för att i nästa stund föreslå åtgärder för ökad jämställdhet är en ekvation som inte går ihop. En aktiv politik behövs, och till det behövs resurser.

Utskottet konstaterar att det finns stora brister i fråga om jämställdhet mellan kvinnor och män. Mycket återstår när det gäller exempelvis kvinnors och mäns möjligheter att komma in på arbetsmarknaden och i näringslivet, att stanna kvar och utvecklas i arbetslivet, liksom att kunna kombinera arbete och familjeliv. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att våld och andra former av övergrepp mot kvinnor är den mest akuta jämställdhetsfrågan i dag. Enligt Brottsförebyggande rådet (Brå) utgör män drygt 85 procent av dem som misstänkts för misshandel mot kvinnor, och våldet sker främst i en nära relation.⁴ Att bekämpa mäns våld mot kvinnor, men även hedersrelaterat våld och förtryck och våld i samkönade relationer, liksom prostitution och människohandel för sexuella ändamål måste ha fortsatt hög prioritet.

⁴ Brottsförebyggande rådet (Brå), *Nationella trygghetsundersökningen 2010. Om utsatthet, trygghet och förtroende. Rapport 2011:1*. Nationella trygghetsundersökningen (NTU) är en årligen återkommande nationell frågeundersökning om befolkningens (16–79 år) utsatthet för brott, trygghetsupplevelse, förtroende för rättsväsendet och erfarenheter av kontakter med rättsväsendet. Underlaget utgörs av telefonintervjuer med närmare 14 000 personer.

Utskottet välkomnar följaktligen det fortsatta målmedvetna och framåtsträvande arbete som regeringen utför på jämställdhetsområdet. Det reformarbete som initierades under den förra mandatperioden kan nu fullföljas, och hållbarheten i de åtgärder som genomförts kan säkerställas. Genom att riksdagen beslutat att även under innevarande mandatperiod tilldela jämställdhetspolitiken extra medel kan ett ambitiöst utvecklingsarbete bedrivas inom prioriterade områden även i fortsättningen. Utskottet utgår från att regeringen i samband med denna satsning beaktar de brister som finns i jämställdheten och som belyses i motion A303 (C). Det finns därmed inte skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motion A303 (C), som avstyrks.

Mot bakgrund av det anförda avstyrks även motion A2 (SD) yrkandena 1, 2 och 4 i denna del.

Jämställd arbetsmiljö

Utskottets förslag i korthet

I avsnittet behandlas frågor om jämställd arbetsmiljö. Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Jämför reservation 2 (S, MP, V).

Skrivelsen

I skrivelsen konstateras att kvinnors sjukfrånvaro är högre än mäns. Trots att kvinnors sjukfrånvaro är högre beviljas kvinnor arbetsskadelivränta i betydligt mindre utsträckning än män. För att stödja Försäkringskassans handläggning av dessa fall har Statens beredning för medicinsk utvärdering fått ett flerårigt uppdrag att bistå Försäkringskassan med kunskapsöversikter i frågor som rör arbetsskador (dnr UJ2010/2268/JÄM). Arbetsmiljöverket har fått i uppdrag att under 2011 ur ett jämställdhetsperspektiv utveckla kunskap och belysa frågan om hot och våld i skolan, inom vården och omsorgen och bland offentliganställda som i sin tjänsteutövning berörs av hot och våld (dnr A2011/881/ARM). Arbetsmiljöverket har också regeringens uppdrag att under perioden 2011–2014 utveckla och genomföra särskilda insatser för att förhindra att kvinnor slås ut från arbetslivet på grund av arbetsmiljörelaterade problem (dnr 2011/2209/ARM). Satsningen omfattar kunskapsinhämtning, information, utbildning av inspektörer och genomförande av en nationell tillsynsaktivitet.

Följdmotion

Socialdemokraterna begär i följdmotion A1 yrkande 1 ett tillkännagivande om att ta fram metoder i syfte att stärka kvinnors arbetsmiljö. Dubbelt så många kvinnor som män får belastningsskador på jobbet. Huvudorsaken är

att kvinnor har mer ensidiga arbetsuppgifter och att de mer sällan än män kan bestämma över sin arbetstakt. En annan orsak är att arbetsredskapen ofta är utformade för att passa en genomsnittlig man, vilket ökar risken för belastningsskador hos kvinnor. Tillsammans med arbetsmarknadens parter bör ett projekt initieras för att ta fram metoder för att stärka kvinnors arbetsmiljö, med inriktning på psykosocialt tunga arbetsmiljöer.

Utskottets ställningstagande

Utskottets utgångspunkt är att förhållandena i arbetslivet påverkar människors hela livssituation. Därför är det viktigt att främja ett långsiktigt hållbart arbetsliv så att människor som kan arbeta ska få möjlighet att göra det efter sina förutsättningar. Som utskottet tidigare poängterat (i t.ex. bet. 2010/11:AU3) är insatser för att förbättra arbetsmiljön särskilt betydelsefulla. De minskar utanförskapet genom att motverka utslagning från arbetslivet och öka möjligheterna till inträde, men de bidrar också till att skapa gynnsamma förutsättningar för tillväxt och hälsa. Människor ska kunna vistas i en god arbetsmiljö med arbetsvillkor som möjliggör detta.

Utskottet vill också slå fast att förhållandena i arbetsmiljön är en viktig jämställdhetsfråga. Kvinnor svarar i dag för en större andel av sjukfrånvaron än män.⁵ Fler kvinnor än män tvingas av hälsoskäl lämna sina jobb i förtid. Skador i leder och muskler ligger bakom hela 44 procent av kvinnors anmälda arbetsjukdomar och är den främsta orsaken till sjukfrånvaro och utslagning från arbetslivet. Det medför stora kostnader för samhället, företag och individer.

Mot bakgrund av dessa problem välkomnar utskottet regeringens satsning på kvinnors arbetsmiljö. Regeringen har gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att utveckla och förbättra kvinnors arbetsmiljö. Syftet är att öka kunskaperna om kvinnors arbetsmiljö och förebygga ohälsa och utslagning på grund av belastningsskador. Flera stora nationella tillsynsinsatser ska genomföras. Inom ramen för satsningen kommer Arbetsmiljöverket att samla och sprida kunskap om hur belastningsskador kan förebyggas. Det sker genom kommunikationsinsatser, seminarier och konferenser. Bättre inspektionsmetoder ska utvecklas för att tidigt upptäcka och förebygga riskerna för belastningsskador. Uppdraget ska redovisas i en slutrapport våren 2015.

Utskottet noterar att Arbetsmiljöverket även fått i uppdrag att under 2011 ur ett jämställdhetsperspektiv studera frågan om hot och våld i skolan, inom vården och omsorgen och bland offentliganställda som i sin tjänsteutövning berörs av hot och våld (dnr A2011/881/ARM) och att Statens beredning för medicinsk utvärdering fått ett uppdrag att bistå Försäkringskassan med kunskapsöversikter i frågor som rör arbetsskador (dnr UJ2010/2268/JÄM). Beredningen av dessa utredningar bör avvaktas innan ställningstaganden om fortsatta satsningar på området görs.

⁵ Arbetsmiljöverket, 2012. Korta arbetsskadefakta nr 1/2012. *Kvinnors arbetsmiljö*.

Med hänvisning till detta kan något initiativ inte anses behövt.
Motion A1 (S) yrkande 1 avstyrks.

Jämställd arbetsmarknad m.m.

Utskottets förslag i korthet

I avsnittet behandlas frågor om en jämställd arbetsmarknad och relaterade frågor. Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.
Jämför reservationerna 3 (S, V) och 4 (SD).

Skrivelsen

I skrivelsen framhålls att jobb och utbildning är grunden för kvinnors och mäns möjlighet att utvecklas och försörja sig. Det råder dock alltför olika villkor för kvinnor och män när det gäller att komma in, stanna kvar och utvecklas i arbetslivet. Det råder också olika villkor för könen i fråga om möjligheterna att förena arbete och familj. Det visar sig bl.a. i löneskillnader, ojämlika karriärmöjligheter, skillnader i sjukskrivning, förutsättningar för utnyttjande av föräldraförsäkringen och underrepresentation av kvinnor i ledande befattning. För att komma till rätta med dessa brister krävs flera samordnade och långsiktiga åtgärder.

Under förra mandatperioden lades grunden i regeringens strategi för en jämställd arbetsmarknad. Den innehåller ett stort antal åtgärder inom strategiska områden för att motverka könsuppdelningen på arbetsmarknaden och i näringslivet och för att främja jämställda villkor för entreprenörskap, ett jämställt deltagande i arbetslivet och jämställda arbetsvillkor.

I skrivelsen betonas att lika lön för lika eller likvärdigt arbete mellan kvinnor och män är centralt i sammanhanget, liksom kvinnors karriärmöjligheter och deltagande i beslutsfattandet. En annan viktig fråga är kvinnors högre sjukskrivningstal och orsaken till det, och den effekt det får på kvinnors ekonomiska förutsättningar i ett livscykelperspektiv. En näraliggande fråga i det sammanhanget är kvinnors deltidsarbete – frivilligt eller ofrivilligt – eftersom deltidsarbete och sjukskrivningar leder till sämre ekonomi och på sikt lägre pension.

Följdmotion

Socialdemokraterna begär i följdmotion A1 yrkande 2 ett tillkännagivande om att lagstifta om rätt till heltid. Enligt *Socialdemokraterna* är heltidsarbete en självklarhet för de flesta män, medan kvinnor fortfarande ofta tvingas acceptera ett deltidsarbete och en lön som det inte går att försörja sig på. Det gäller i första hand serviceyrken inom vård- och omsorgssektorn, hotell- och restaurangsektorn och inom handeln. I dag arbetar ca 200 000 personer ofrivilligt deltid och en majoritet av dem är kvinnor

inom LO-kollektivet. Förutom lägre inkomst har de deltidsanställda ofta ett lägre deltagande i planeringen av arbetet, ett mindre inflytande över arbetet och arbetets förläggning och en sämre hälsa. Ett modernt arbetsliv kräver en anpassning till människors livssituation och förutsättningar. Incitament måste skapas för att fler ska få heltidstjänster. Här spelar arbetsmarknadens parter roll. Heltid ska vara en rättighet och deltid en möjlighet.

I *yrkande 3* föreslås att anställningstryggheten stärks och att missbruket med rullande visstidsanställningar stävjas. Det framhålls att kvinnor dessutom ofta används som "flexibilitetsbuffertar" på arbetsplatser. De anlitas vid behov och vid arbetstoppar, men slås ut lika snabbt som de kommer in. De får i högre grad deltids- och tidsbegränsade anställningar i stället för fasta jobb. Korta anställningar innebär mer ensidiga arbetsuppgifter, mindre frihet och sämre möjligheter till utveckling i jobbet. Att sakna anställningstrygghet ökar också utsattheten på arbetsplatsen och gör det svårare att ställa krav och sätta gränser. I dag har 18 procent av kvinnorna och 13 procent av männen visstidsanställning.

Övriga motioner

Åsa Lindestam m.fl. (S) framhåller i motion A322 *yrkande 2* att det behövs insatser för att göra arbetsmarknaden mindre könsuppdelad. Av de 30 vanligaste yrkena i Sverige är i dag endast sju kvantitativt jämställda, dvs. 40–60 procent av varje kön. I skogslänen är arbetsmarknaden mer traditionell: män arbetar inom basnäringen och kvinnor inom vård och omsorg. En strategi för en mer jämställd arbetsmarknad bör arbetas fram. I *yrkande 3* föreslås insatser för att minska deltidsarbetet. Den ekonomiska situationen för kvinnor som arbetar ofrivillig deltid påverkar hela livet, från låg föräldrapenning och arbetslöshetsersättning till låg pension, vilket gör dem beroende av män eller samhället för sin försörjning. Alla som vill måste ha rätt till heltid. I *yrkande 4* anförs att alla ska ges möjlighet att arbeta fram till pensionen. I dag är den reella pensionsåldern drygt 60 år. Motionärerna anser att det vore önskvärt att alla ges möjlighet att arbeta ett helt yrkesliv till pensionsåldern.

Hannah Bergstedt m.fl. (S) begär i motion A367 *yrkande 3* ett tillkännagivande om ett mer jämställt arbetsliv. Unga kvinnor och män vill leva sina liv jämställt och vill ha såväl rätten som möjligheterna och förutsättningarna att vara ekonomiskt självständiga och självförsörjande genom sina arbeten. Unga kvinnor och män vill också ha förutsättningar att kunna förena arbetsliv och föräldraskap.

Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) anför i motion A378 *yrkande 1* att Sverige har en arbetsmarknad där förutsättningarna är goda för såväl kvinnor som män. Sysselsättningsgraden är förvisso högre för män än för kvinnor, men arbetslösheten är lägre för kvinnor än för män. Den svenska arbetsmarknaden är också jämlik i fråga om kvinnors och mäns löner. När lönerna mellan kvinnor och män korrigeras för faktorer som yrke, utbild-

ning, ålder, sektor och arbetstid är differensen ca 6 procent. Det finns inga belägg för att diskriminering förklarar denna löneskillnad mellan könen. Det går dock inte att utesluta att så är fallet, och skulle det vara så är det oacceptabelt. Kvinnor väljer dock utbildningar och därmed yrken som generellt ger lägre lön. Framför allt är kvinnor överrepresenterade i den offentliga sektorn medan män i relativt stor utsträckning arbetar i den privata sektorn. Löneskillnaderna på arbetsmarknaden kan följaktligen ofta förklaras i de olika val som kvinnor respektive män gör.

Utskottets ställningstagande

Att ha arbete och utbildning är grunden för kvinnors och mäns möjlighet att försörja sig och utvecklas. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och förutsättningar till betalt arbete. Detta är också ett viktigt led i strävan att utöka arbetskraftsutbudet. Kvinnor arbetar emellertid deltid i större utsträckning än män, och delvis i andra sektorer än män. Kvinnor är också deltidsarbetslösa i högre grad än män. Så länge som kvinnor förvärvsarbetar i mindre utsträckning än män kommer de att ha lägre lön, sämre karriärmöjligheter och lägre pension. Genom att öka möjligheten för kvinnor och män att förvärvsarbeta främjas jämställdheten. Alla som vill och kan ska också kunna få ett arbete. Ambitionen ska också vara att det ska vara möjligt att arbeta i den omfattning man själv önskar.

När det gäller den *könsuppdelade arbetsmarknaden* kan utskottet konstatera att det inte ges någon enhetlig bild i motionerna. De socialdemokratiska ledamöterna anser i motion *A322 yrkande 2* att det behövs insatser för att göra arbetsmarknaden mindre könsuppdelad, medan Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) i motion *A378 yrkande 1* framhåller att Sverige har en arbetsmarknad där förutsättningarna är goda för såväl kvinnor som män. Enligt utskottets mening är den könssegregerade arbetsmarknaden ett allvarligt jämställdhetsproblem. Det handlar bl.a. om skillnader i kvinnors och mäns möjligheter att komma in på arbetsmarknaden, att stanna kvar och utvecklas i arbetslivet liksom att kunna kombinera arbete och familjeliv. Bristen på jämställdhet visar sig också genom t.ex. löneskillnader, ojämlika karriärmöjligheter, könsskillnader i sjukskrivningar, ojämn fördelning av föräldraförsäkring och underrepresentation av kvinnor i företagets ledningar. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män är dessutom stor. I januari 2012 var 63,7 procent av befolkningen sysselsatt. Mäns sysselsättningsgrad var 66,1 procent medan kvinnors sysselsättningsgrad var 61,3 procent, vilket innebär ett sysselsättningsgap på 4,8 procentenheter.⁶ Det bör dock noteras att Sverige har en arbetsmarknad där förutsättningarna för kvinnors och mäns deltagande är förhållandevis goda. EU:s sysselsättningsmål är att 75 procent av kvinnorna och männen mel-

⁶ Statistiska centralbyrån (SCB), Arbetskraftsundersökningarna (AKU), januari 2012.

lan 20 och 64 år ska vara sysselsatta år 2020. I den åldersgruppen var 75,7 procent av kvinnorna och 81,7 procent av männen i Sverige sysselsatta 2010.

En viktig grund lades genom skrivelsen *En jämställd arbetsmarknad – Regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet* (skr. 2008/09:198), som utskottet tidigare behandlat (bet. 2009/10:AU6). Bland de över 60 åtgärder som strategin omfattar finns särskilda insatser på 235 miljoner kronor som finansieras av jämställdhetsanslaget. Strategin anger övergripande och långsiktiga inriktningar för politiken inom fyra områden: motverka könsuppdelningen på arbetsmarknaden och i näringslivet, främja jämställda villkor för entreprenörskap, jämställt deltagande i arbetslivet och jämställda arbetsvillkor. I enlighet med regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet anser utskottet att jämställdhetsarbetet måste genomsyra hela utbildningssystemet från förskolan till den högre utbildningen för att bryta traditionella könsmonster och minska könsuppdelningen på arbetsmarknaden och i näringslivet. Skolan ska bidra till att motverka stereotypa föreställningar om kön och kompetens. Valen till gymnasieskolan bör vara aktiva och medvetna eftersom de i hög grad styr senare utbildningsval. Varje individ ska ha möjlighet att välja utifrån sitt eget intresse och mötas av respekt för sitt yrkesval oavsett om det är inom ett kvinnodominerat eller mansdominerat yrke. Genom traditionella studie- och yrkesval konserveras en könsuppdelad arbetsmarknad. Utskottet kan konstatera att regeringen genomfört en rad insatser för att motverka könsuppdelningen på arbetsmarknaden och i näringslivet och emotser den redovisning av insatserna som regeringen avser att lämna till riksdagen 2012. Utvärderingen av denna bör kunna ligga till grund för ställningstaganden om fortsatta satsningar på området.

Utskottet konstaterar att könsuppdelningen på arbetsmarknaden och i näringslivet får konsekvenser för *lönerna*. Statistik från Medlingsinstitutet visar att när kvinnors och mäns löner jämförs utan att hänsyn tas till att de i stor utsträckning arbetar inom olika sektorer och yrken hade kvinnor i genomsnitt 85,7 procent av mäns lön 2010.⁷ Den ovägda löneskillnaden mellan kvinnor och män var alltså 14,3 procent 2010. När hänsyn tas till skillnader i yrke, sektor, utbildning, ålder och arbetstid minskar den generella löneskillnaden mellan kvinnor och män till 5,9 procent. Medlingsinstitutets statistik visar även att löneskillnaden mellan kvinnor och män har minskat mellan 2005 och 2010.

Medan en stor del av männens arbete är betalt är kvinnors arbete mer jämnt fördelat på betalt yrkesarbete och obetalt hemarbete. Det är i högre grad kvinnor som står för omsorgen om de egna barnen under småbarnsåren och som tar ett större ansvar för äldre och funktionshindrade anhöriga. Uttaget av föräldraledighet skiljer sig också mellan kvinnor och män. Även om antalet föräldralediga män har ökat på senare år tas endast en

⁷ Medlingsinstitutet, 2011. *Vad säger den officiella lönestatistiken om löneskillnaden mellan kvinnor och män 2010?*

femtedel av ledigheten ut av pappor.⁸ Kvinnor deltidsarbetar också, både frivilligt och ofrivilligt, i högre grad än män. Var tredje yrkesarbetande kvinna arbetar deltid jämfört med var tionde man.⁹ Kvinnor är därmed deltidsarbetslösa i större utsträckning än män. Ofrivillig deltid drabbar till stor del kvinnor i den offentliga sektorn. Deltidsarbetet ger lägre inkomst, vilket i sin tur påverkar pension och ersättningar i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringar. Inte minst mot denna bakgrund ställer sig utskottet bakom regeringens insatser för att stärka arbetslinjen, däribland de reformer som syftar till att göra det mer lönsamt att arbeta. Den som arbetar heltid har större möjlighet än den som arbetar deltid att stärka sin position på arbetsmarknaden, öka sina karriärmöjligheter och få ökad ekonomisk självständighet.

Bland de insatser regeringen beslutat om för att förbättra förutsättningarna för ett jämställt *deltagande i arbetslivet* och jämställt föräldraskap kan jämställdhetsbonusen nämnas. Bonusen ger föräldrar bättre ekonomiska möjligheter och incitament att fördela föräldraledigheten mer jämställt. Systemet innebär att den förälder som varit hemma längst med föräldrapenning får en skattekreditering om han eller hon arbetar när den andra föräldern tar ut föräldrapenning. Den högsta nivån för jämställdhetsbonusen är 100 kronor per dag, dvs. ca 3 000 kronor per månad. Bonusen betalas ut till de föräldrar som har gemensam vårdnad om barn. Om föräldrarna delar helt lika på föräldraledigheten kan de få en maximal bonus på 13 500 kronor per barn. Enligt utskottets mening skapar bonusen förutsättningar för en ökad jämställdhet på arbetsmarknaden genom att stärka motiven för återgång i arbete. Den bidrar därmed också till att öka kvinnors förvärvsfrekvens och motverka löneskillnader. Riksdagen har nyligen ställt sig bakom regeringens förslag om en förenklad jämställdhetsbonus fr.o.m. den 1 januari 2012 (prop. 2010/11:146, bet. 2011/12:SfU4, rskr. 2011/12:15). Förändringarna innebär bl.a. att bonusen betalas ut månadsvis i samband med föräldrapenningsutbetalningen från Försäkringskassan och utan ansökan. Enligt utskottets mening bidrar denna förenkling till att öka incitamenten för föräldrarna att dela mer lika. Andra exempel på alliansregeringens insatser för att skapa förutsättningar för att förena föräldraskap och familjeliv med yrkesarbete är möjligheten till skattereduktion för hushållsarbete, det s.k. RUT-avdraget.

Utskottet konstaterar att frågan om *rätt till heltid* åter är uppe till behandling. Som utskottet tidigare framhållit (senast i bet. 2010/11:AU10) är det effektivare att bekämpa deltidsarbetslösheten med förändrade incitament än med ökade krav på arbetsgivarna. Utskottet välkomnar därför regeringens politik som gör det mer attraktivt för arbetsgivare att anställa. Utskottet anser också att politikerna som arbetsgivare, i kommuner och landsting, har ett särskilt ansvar för att komma till rätta med deltidsstrukturen. Reger-

⁸ Statistiska centralbyrån, 2010. *På tal om kvinnor och män. Lathund om jämställdhet 2010.*

⁹ Samma arbete.

ingen har genomfört en stor mängd åtgärder för att fler människor ska få möjlighet att arbeta heltid. Jobbskatteavdragen har exempelvis inneburit att kvinnors och mäns ekonomiska marginaler har ökat, vilket har gjort det möjligt att bygga upp ett eget kapital och en större ekonomisk trygghet. Eftersom kvinnor i större utsträckning än män är låg- och medelinkomsttagare, bl.a. beroende på att de ofta arbetar deltid, kan jobbskatteavdragen komma att få en större relativ betydelse för kvinnor än för män och bidra till ökade ekonomiska drivkrafter för kvinnor att gå från deltids- till heltidsarbete. De deltidsarbetslösas incitament i kombination med att det faktiskt är kostsamt för företag att byta ut personal med jämna mellanrum leder, enligt utskottets bedömning, till att företag i högre grad än tidigare kommer att vilja erbjuda heltidsanställningar i stället för att anställa nya personer på deltid.

Ofrivillig deltid drabbar alltså huvudsakligen kvinnor och ofta kvinnor som är verksamma i den offentliga sektorn. Utskottet anser därför att det är angeläget att fler arbetsgivare, t.ex. inom vård och omsorg i den offentliga sektorn, erbjuder bra villkor och fler heltidsanställningar. Alla som vill och kan måste få möjlighet att jobba mer. Utskottet vill också understryka arbetsmarknadens parter ansvar för denna fråga. Utskottet noterar i detta sammanhang att det i flera av de kollektivavtal som träffades under 2010 ingår att parterna ska se närmare på deltidsfrågan. Utskottet kan följaktligen inte stödja det krav på lagstiftning på detta område som framförs av Socialdemokraterna. I sammanhanget vill utskottet nämna att frågan om rätt till heltid m.m. planeras att behandlas av utskottet under våren 2012.

I fråga om *anställningstrygghet och rullande visstidsanställningar* är utskottets utgångspunkt att grunden för trygga levnadsförhållanden är att ha ett arbete. Alla som kan arbeta ska också kunna få ett arbete. Utskottet vill nu som tidigare (senast i bet. 2010/11:AU10) tydligt slå fast att tillsvidareanställningar är och ska vara huvudregeln på den svenska arbetsmarknaden. Möjligheten till tidsbegränsad anställning är dock värdefull både för att täcka in företagets behov av flexibilitet och som en viktig bro in i arbetslivet för dem som står utanför arbetsmarknaden. Utskottet vill i sammanhanget betona att utgångspunkterna i regeringens politik på detta område är att det ska löna sig bättre att arbeta och att det ska bli lättare och billigare att anställa. Med billigare att anställa menas att arbetsgivarens kostnader ska sänkas när det gäller skatter och avgifter. De förändringar av regleringen av tidsbegränsade anställningar m.m. som har genomförts har bl.a. haft syftet att göra det lättare att anställa. Anställningsformen allmän visstidsanställning infördes den 1 juli 2007. Syftet var att underlätta och öka företagets incitament att anställa och att öka flexibiliteten i regelverket. Samtidigt gavs arbetstagare som under en längre tid haft tidsbegränsad anställning en rimlig trygghet.

När det gäller den kritik som Socialdemokraterna har framfört mot regelsystemet och s.k. rullande tidsbegränsade anställningar vill utskottet understryka att den arbetsrättsliga lagstiftningen innehåller regler som syftar till

att skydda arbetstagarna. För flertalet av de tidsbegränsade anställningsformerna finns det krav på objektiva skäl, specifika tidsgränser, regler om automatisk övergång till tillsvidareanställning och företrädesrätt till återanställning. Frågor om tidsbegränsade anställningar lämpar sig dessutom väl för kollektivavtalsreglering mellan parterna. I sammanhanget kan även nämnas att det i en departementspromemoria (Ds 2011:22) har föreslagits ett förtydligande av rättsläget när det gäller missbruk av tidsbegränsade anställningar och att regeringen har aviserat en proposition på detta område till mars 2012. Utskottet anser att beredningen av detta förslag bör avvaktas.

När det gäller situationen för kvinnor vill utskottet återigen särskilt betona vikten av att stärka arbetslinjen, däribland de reformer som syftar till att göra det mer lönsamt att arbeta. Som konstaterats ovan har den som arbetar heltid större möjlighet än den som arbetar deltid att stärka sin position på arbetsmarknaden, öka sina karriärmöjligheter och få ökad ekonomisk självständighet.

Utskottet noterar att regeringen tillsatt en delegation för jämställdhet i arbetslivet (dir. 2011:80). Delegationen ska sammanställa och göra kunskap tillgänglig om kvinnors och mäns olika villkor och möjligheter i arbetslivet liksom om de förhållanden som är grunden för dessa skillnader. Uppdraget ska redovisas senast den 24 oktober 2014. Det ska också nämnas att en särskilt utredare har getts i uppdrag att föreslå åtgärder för att öka arbetskraftsdeltagandet och påskynda etableringen på arbetsmarknaden för nyanlända utrikes födda kvinnor och anhöriginvandrare (dir. 2011:88).

Genom att regeringen även under innevarande mandatperiod tillför jämställdhetspolitiken extra medel kan ett ambitiöst utvecklingsarbete bedrivas inom prioriterade områden även i fortsättningen. Utskottet välkomnar också den delegation som regeringen avser att tillkalla och som syftar till att i bred samverkan med relevanta aktörer belysa och sprida kunskap om förhållanden som påverkar jämställdheten i arbetslivet.

Med hänvisning till det som redovisats ovan avstyrks motionerna A1 (S) yrkandena 2 och 3, A322 (S) yrkandena 2–4, A367 (S) yrkande 3 och A378 (SD) yrkande 1.

Lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner

Utskottets förslag i korthet

I avsnittet behandlas frågor om lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner. Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Jämför reservation 5 (S, MP, V).

Bakgrund

Enligt 3 kap. 10 § diskrimineringslagen (2008:567) ska arbetsgivare vart tredje år kartlägga och analysera dels bestämmelser och praxis om löner och andra anställningsvillkor som tillämpas hos arbetsgivaren, dels löneskillnader mellan kvinnor och män som utför arbete som är att betrakta som lika eller likvärdigt. Syftet är att upptäcka, åtgärda och förhindra osakliga skillnader i lön och andra anställningsvillkor mellan kvinnor och män.

Enligt 11 § samma kapitel ska arbetsgivare vart tredje år upprätta en handlingsplan för jämställda löner och där redovisa resultatet av kartläggningen och analysen enligt 10 §. I planen ska anges vilka lönejusteringar och andra åtgärder som behöver vidtas för att uppnå lika lön för arbete som är att betrakta som lika eller likvärdigt. Planen ska innehålla en kostnadsberäkning och en tidsplanering utifrån målsättningen att de lönejusteringar som behövs ska genomföras så snart som möjligt och senast inom tre år. En redovisning och en utvärdering av hur de planerade åtgärderna genomförts ska tas in i efterföljande handlingsplan. Skyldigheten att upprätta en handlingsplan för jämställda löner gäller inte arbetsgivare som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än 25 arbetstagare.

Enligt 13 § samma kapitel ska arbetsgivare vart tredje år upprätta en plan för sitt jämställdhetsarbete. Planen ska innehålla en översikt över de åtgärder som behövs på arbetsplatsen och en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som arbetsgivaren avser att påbörja eller genomföra under de kommande åren. Planen ska också innehålla en översiktlig redovisning av den handlingsplan för jämställda löner som arbetsgivaren ska göra enligt 11 §. En redovisning av hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande plan. Skyldigheten att upprätta en jämställdhetsplan gäller inte arbetsgivare som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än 25 arbetstagare.

Skrivelsen

I skrivelsen konstateras att sysselsättningsgraden för kvinnor är hög men att *löneskillnaderna* består. Om alla löneinkomster räknas om till heltid motsvarar kvinnors genomsnittliga månadslön 85,2 procent av männens. Vid en korrigering av lönerna för olika lönepåverkande faktorer såsom

yrke, utbildning, ålder, sektor och arbetstid uppgår kvinnors månadslön till 94,0 procent av männens. Det finns därmed en oförklarad löneskillnad som kan bero på faktorer som t.ex. arbetsledaransvar och yrkeserfarenhet. Oförklarade löneskillnader är inte samma sak som osakliga löneskillnader eller diskriminering, men kan vara ett tecken på att sådan förekommer. Den största s.k. oförklarade löneskillnaden finns bland tjänstemän i privat sektor och den minsta i kommunal sektor.

I skrivelsen anförts även att löneskillnaden mellan kvinnor och män brukar förklaras med att den svenska arbetsmarknaden kännetecknas av en ovanligt stor könsmissig segregering jämfört med andra länder. Kvinnor arbetar oftare än män i yrken med låga löner – som t.ex. i den offentliga sektorn – där lönerna i genomsnitt är lägre än i den privata. Lön och företagrarinkomst är den största inkomstkällan för både kvinnor och män. Lönen är också grunden för ersättning från sjuk- och föräldraförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen och framtida pensioner. Löneskillnader på arbetsmarknaden återspeglas därför även i dessa system.

Följdmotion

Socialdemokraterna anser i motion *A1 yrkande 5* att kraven på lönekartläggning och handlingsplaner ska skärpas. Lönekartläggningar är ett väl fungerande instrument för att bl.a. synliggöra att kvinnodominerade arbeten systematiskt värderas lägre än mansdominerade arbeten. Genom att åskådliggöra strukturell lönediskriminering kan åtgärder sättas in och riktade insatser göras för att åstadkomma förändringar. Enligt partiet innebär reformen med en samlad diskrimineringslagstiftning en försämring eftersom lönekartläggning och upprättandet av handlingsplaner för jämställda löner nu enbart ska göras vart tredje år och genom att företag med färre än 25 anställda undantas från skyldigheten att upprätta en handlingsplan. Partiet anser att lönekartläggningar och handlingsplaner bör göras varje år och att endast företag med färre än tio anställda ska undantas från denna skyldighet; partiet hänvisar till att även många fackliga organisationer har den uppfattningen.

Övrig motion

Josefin Brink m.fl. (V) anser i motion *A274 yrkande 4* att kravet på att genomföra lönekartläggning och handlingsplan för jämställda löner ska skärpas. Den nya diskrimineringslagen innebär att kraven på systematiskt arbete mot lönediskriminering har sänkts. Den omfattar betydligt färre arbetsgivare, och i stället för en årlig kartläggning och handlingsplan krävs nu endast att sådan görs vart tredje år. Detta skickar en signal till arbetsgivare att prioritera ned arbetet mot osakliga löneskillnader. Lönerevisioner görs varje år, och därför bör rimligen även kartläggning och åtgärder mot osakliga löneskillnader genomföras varje år.

Utskottets ställningstagande

Utskottet stöder alljämt delmålet för jämställdhetspolitiken att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Enligt utskottets mening är insatser för att stärka arbetslinjen centrala, bl.a. de reformer som gör det mer lönsamt att arbeta. Den som arbetar heltid har större möjlighet än den som arbetar deltid att stärka sin position på arbetsmarknaden, öka sina karriärmöjligheter och få ökad ekonomisk självständighet.

När det gäller förslag om ändringar i diskrimineringslagen vill utskottet hänvisa till tidigare överväganden (senast i bet. 2010/11:AU5). Jämställdhetsplanen är ett viktigt instrument i det aktiva jämställdhetsarbete som ska bedrivas på arbetsplatserna. Genom att jämställdhetsplanen också till viss del ska vara tillbakablickande blir den en form av självkontroll som också kan ge bättre underlag för den kommande planeringen. Det är dock viktigt att planerna inte upprättas för sin egen skull utan blir ett aktivt och kontinuerligt planeringsinstrument i verksamheten på arbetsplatserna.

Utskottet vill med anledning av motionskraven om *periodiciteten* för jämställdhetsplaner betona att lagens regler om aktiva åtgärder för jämställdhet handlar om ett kontinuerligt och målinriktat arbete som rör arbetsförhållanden, rekrytering, utbildning, kompetensutveckling m.m. Enligt utskottets mening är det viktiga att arbetsgivaren faktiskt upprättar planer som ska fungera som levande och aktiva planeringsinstrument. Detta är viktigare än att uppdatering och revidering sker varje år. Många förändringar kan ta längre tid att genomföra än ett år. Med en längre planeringshorisont ökar förutsättningarna att åstadkomma långsiktiga och substantiella förbättringar. Det sagda utesluter inte att enskilda parter kan komma överens om tätare revideringar av planen och att kollektivavtal kan träffas om detta. Enligt utskottets mening ska planerna vara levande i den meningen att de ständigt ska vara aktuella i det vardagliga arbetet. Det är processen och inte dokumentet i sig som är avgörande för resultatet.

Även reglerna för lönekartläggning och analys är viktiga. Handlingsplanen för jämställda löner kan betraktas som en del av jämställdhetsplanen, eftersom den ska redovisas där. Enligt utskottets åsikt är det naturligt att handlingsplanen för jämställda löner upprättas med motsvarande periodicitet som jämställdhetsplanen och avser samma kategorier arbetsgivare.

I fråga om *kretsen* av arbetsgivare som ska upprätta jämställdhetsplan respektive plan för jämställda löner ställer sig utskottet bakom nuvarande reglering, dvs. att gränsen ska gå vid 25 arbetstagare. Arbetsgivare med färre anställda än så ska alltså inte behöva upprätta planer. Utskottet vill understryka att det här enbart handlar om upprättandet av planer, inte det aktiva arbetet och kravet på lönekartläggning som gäller för alla arbetsgivare.

De nya regler för jämställdhetsplaner och planer för jämställda löner som infördes genom diskrimineringslagen fr.o.m. den 1 januari 2009 ska ses i ljuset av regeringens ambition om regelförenkling. Åtgärden bör minska många arbetsgivares administrativa börda. Tidsåtgången för arbetet

med lönekartläggning minskar och därmed också kostnaderna. Utskottet menar samtidigt att regeländringarna i praktiken inte bör ha några större negativa effekter på arbetet med jämställdhet på arbetsplatserna.

Med detta avstyrks motionerna A1 (S) yrkande 5 och A274 (V) yrkande 4.

Kvotering i bolagsstyrelser

Utskottets förslag i korthet

I avsnittet behandlas frågor om kvotering i bolagsstyrelser. Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Jämför reservationerna 6 (S, MP, V) och 7 (SD).

Skrivelsen

I skrivelsen anförs att det råder könsbalans i politiken men inte i näringslivet. Näringslivets toppositioner är de mest mansdominerade i samhället. De senaste åren har det skett en liten ökning av andelen kvinnliga ledamöter i bolagsstyrelserna, men förändringen går mycket långsamt.

Följdmotioner

Socialdemokraterna begär i följdmotion A1 yrkande 4 ett tillkännagivande om att lagstifta om kvotering till bolagsstyrelser. Enligt partiet är det ett slöseri med resurser att så få kvinnor finns representerade i bolagsstyrelser och i företagsledning. Den frivilliga vägen som provats i många år har inte gett önskat resultat. De statliga företagen ska vara ett föredöme i jämställdhetsarbetet och aktivt sträva efter att ta till vara de kompetenser som både kvinnor och män besitter, framför allt när det gäller tillsättningar på chefspositioner.

Sven-Olof Sällström (SD) framhåller i följdmotion A2 yrkande 4 i denna del att kvotering ska vara förbjuden i all offentlig verksamhet. Enligt motionären innebär kvotering inte någon positiv särbehandling, som vissa av dess förespråkare gör gällande. Tvärtom innebär kvotering i samtliga fall att någon annan diskrimineras. Det är också ett steg bort från en jämställd arbetsmarknad om den offentliga sektorn börja anställa på grundval av kön och inte kompetens.

Övriga motioner

Eva Flyborg (FP) föreslår i motion A211 att ett nationellt jämställdhetsindex inrättas. Motionären hänvisar till att kvinnors representation i bolagsstyrelser ökat endast marginellt sedan 2005. Inte heller har andelen kvinnor i ledningsgrupperna ökat mer än någon procent per år. Genom ett

nationellt jämställdhetsindex kan man arbeta med positiva förebilder och premiera goda insatser. Indexet mäter och rangordnar företag efter parametrar såsom hur stor andel kvinnor i företaget som arbetar med resultatansvar och hur aktivt jämställdhetsarbetet bedrivs. Det utgår från grundsynen att en ökad jämställdhet är bra för den enskilde, företaget och samhället.

Anne-Marie Brodén (M) begär i motion A296 ett tillkännagivande om ökad makt och ökat inflytande för kvinnor. Enligt motionären måste det bli enklare för kvinnor att starta eget företag. Det bidrar till att kvinnor får en större arbetsmarknad, möjlighet att välja bland fler arbetsgivare och en högre lön. Det bidrar dessutom till att kvinnor får ökade möjligheter till att påverka sina arbetsuppgifter och arbetsmiljöer. Skatteminskningen på 50 procent för hushållsnära tjänster är viktig för många kvinnor, både som en möjlighet att starta eget företag och som en avlastning i hemmet.

Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) föreslår i motion A378 yrkande 5 att kvotering i offentlig verksamhet förbjuds. Enligt motionärerna innebär kvotering i samtliga fall att någon annan diskrimineras. Det är också ett steg bort från en jämställd arbetsmarknad om den offentliga sektorn börjar anställa på grundval av kön och inte kompetens. Varje organisation, yrkeskategori eller arbetsplats måste bestå av kvinnor och män. Dock måste samhället tydligare erkänna att fysisk styrka är avgörande i vissa yrkeskategorier.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att de rådande förhållandena när det gäller könsfördelningen i bolagsstyrelser är otillfredsställande. I likhet med civilutskottet som tidigare behandlat frågan om könskvotering i bolagsstyrelser (se t.ex. bet. 2009/10:CU13, bet. 2010/11:CU15, bet. 2011/12:CU6) anser utskottet att förhållandena ger anledning till eftertanke, men att det inte bör komma i fråga att lagstiftningsvägen tvinga fram en ändring. Enligt arbetsmarknadsutskottets mening bör en jämnare fördelning mellan kvinnor och män i bolagsstyrelser i första hand främjas med andra medel. Utskottet vill här understryka att man enligt Svensk kod för bolagsstyrning¹⁰ ska eftersträva en jämn könsfördelning i styrelsen och att vissa bolag enligt noteringskraven på Stockholmsbörsen är skyldiga att tillämpa koden.

Utskottet kan samtidigt konstatera att arbetet med att öka andelen kvinnor i de statligt ägda företagens styrelser har gett resultat. Andelen kvinnor i de statligt ägda företagens styrelser uppgår till 49 procent, vilket kan jämföras med börsbolagens 24 procent (skr. 2010/11:140). Andelen kvinnor som är styrelseordförande ökar och uppgår nu till 38 procent, jämfört med 2009 då motsvarande siffra var 34 procent. Det har skett en rejäl förbättring jämfört med 2005 då siffran var 22 procent. Andelen kvinnor i ledningarna för de statligt ägda företagen ökar också. Nästan 25 procent

¹⁰ Kollegiet för svensk bolagsstyrning, 2010. *Svensk kod för bolagsstyrning*.

av vd:arna är kvinnor, vilket är en rejäl ökning jämfört med 2010 då andelen var 11 procent. Andelen kvinnor i ledningsgrupperna har också ökat, från 35 till 39 procent.

I sammanhanget vill utskottet framföra att riksdagen under 2006 beslutade om riktade insatser för att främja kvinnors företagande och för att stärka kunskaperna om kvinnors företagande. Satsningen omfattade 100 miljoner kronor per år under 2007–2009 (bet. 2006/07:NU1). Hösten 2009 beslutade riksdagen att denna insats skulle förlängas t.o.m. 2010 och omfatta ytterligare 100 miljoner kronor (bet. 2009/10:NU1). Uppföljningen för 2010 visar att programmet i mycket stor utsträckning har stärkt kvinnor som redan driver företag i deras företagande och att de som vill starta eller ta över ett företag har fått ökade kunskaper inom området. Insatserna har bidragit till att fler kvinnor kan tänka sig att starta företag och att företag som drivs av kvinnor utvecklas och växer. Dessutom har insatserna bidragit till ökad kunskap och kompetens i fråga om kvinnors företagande.

Utskottet vill dessutom framhålla att regeringen har tagit initiativ till ett nationellt styrelseprogram för kvinnor – Styrelsekraft – för att synliggöra kvinnors företagande och inspirera kvinnor att starta företag. Det är ett exklusivt mentorsprogram som syftar till att ge högt kvalificerade kvinnor tillgång till befintliga styrelsenätverk och möjlighet att vidareutveckla sin kompetens inom styrelsearbete. Uppföljningen av programmet visar att mentorsinsatserna i stor utsträckning har gett möjlighet att diskutera frågor som är viktiga i styrelsesammanhang. En stor andel av deltagarna anger även att styrelseutbildningen gett ökade kunskaper i styrelsearbete. Totalt anger 47 procent att de tillfrågats om styrelseuppdrag under projektets gång och 42 procent har tillfrågats om ett nytt arbete eller nya arbetsuppgifter.

Utskottet noterar även att regeringen under våren 2011 beslutat att lämna bidrag till Almi Företagspartner AB (Almi) för att samordna och genomföra en del av ett fyraårigt program vars syfte är att främja kvinnors företagande. Satsningen är en fortsättning på de nyssnämnda programmen som genomförts 2007–2010. Almi disponerar över 20 miljoner kronor per år under åren 2011–2014 för genomförande av insatser för att främja kvinnors företagande. Av medlen ska Almi använda högst 6 miljoner kronor i syfte att öka andelen kvinnor på chefspositioner och i styrelser, såväl i statligt ägda bolag och myndigheter som i privata företag. Inom ramen för programmet ska minst 100 kvinnor tilldelas stipendier för valfri ledarskaps- eller styrelseutbildning och erbjudas att delta i ett mentorskapsprogram. Utskottet noterar dessutom att regeringen i mars 2011 gav Tillväxtverket i uppdrag att samordna och genomföra en del i ett fyraårigt program för att främja kvinnors företagande.

Med hänvisning till det ovan anförda vidhåller utskottet sitt ställningstagande att en jämnare könsfördelning i bolagsstyrelser bör främjas med andra medel än lagstiftningsvägen. Motionerna A1 (S) yrkande 4, A2 (SD) yrkande 4 i denna del och A378 (SD) yrkande 5 avstyrks. Utskot-

tet anser inte heller att det finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionerna A211 (FP) och A296 (M). Även dessa motioner avstyrks följaktligen.

Jämställt föräldraansvar

Utskottets förslag i korthet

I avsnittet behandlas frågor om jämställt föräldraansvar och relaterade frågor. Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Jämför reservationerna 8 (S, MP) och 9 (SD).

Skrivelsen

I skrivelsen anføres bl.a. att föräldrapenning gör det möjligt för kvinnor och män att vara borta från arbetsmarknaden under en begränsad period, utan att lämna den permanent, vilket bidrar positivt till kvinnors sysselsättningsgrad. Längre perioder av föräldraledighet kan dock missgynna karriärutvecklingen. Av skrivelsen framgår också att föräldrapenning till största delen tas ut av kvinnor, men att männens uttag har ökat successivt sedan föräldrapenningen infördes 1974, från 0,5 procent av dagarna till 12,4 procent 2000 och vidare till 23,1 procent 2010.

I skrivelsen anføres vidare att kvinnor utför en större del av det obetalda arbetet än män. Uppgifter från Statistiska centralbyråns (SCB) tidsanvändningsstudie från 2011 visar att kvinnor och män arbetar ungefär lika mycket sett över alla veckans dagar, vilket är drygt sju timmar per dag. Medan kvinnor har ökat sitt förvärvsarbete och minskat hemarbetet sedan den förra tidsanvändningsstudien för tio år sedan har männen minskat förvärvsarbetet och ökat hemarbetet. Av SCB:s enkät- och registerstudie om jämställt föräldraskap (dnr S2009/44769/SF), som mäter den upplevda arbetsfördelningen, framgår bl.a. att kvinnor upplever att de utför mer hushållsarbete medan män upplever att de utför mer underhållsarbete. Omsorgen om barn är den uppgift som både män och kvinnor upplever att de delar mest lika. Samtidigt upplever kvinnor att de utför nästan allt hushållsarbete. I rapporten konstateras att en mycket liten andel kvinnor respektive män upplever att de delar lika sett till samtliga aktiviteter.

Följdmotioner

Socialdemokraterna begär i följdmotion *AI yrkande 7* att det kommunala vårdnadsbidraget avskaffas. Kvinnor har fortfarande huvudansvaret för barn och hem. Detta bidrar bl.a. till att kvinnor betraktas som en osäker arbetskraft, vilket i sin tur får negativa konsekvenser för kvinnors karriärmöjligheter, löneutveckling och ställning på arbetsmarknaden. I *yrkande 8* föreslås ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen. För att öka jämställdhe-

ten i samhället behöver föräldraförsäkringen delas lika mellan föräldrarna. Som ett steg på vägen föreslås att föräldraförsäkringen delas i tre delar: en tredjedel till den ena vårdnadshavaren, en tredjedel till den andra, och en tredjedel som båda vårdnadshavarna har möjlighet att ta ut. I *yrkande 9* föreslås att föräldrarna ges möjlighet att ta ut föräldrapenning samtidigt under barnets första månad. Denna reform skulle stärka relationen mellan det nyfödda barnet och dess far och avlasta modern den första tiden efter förlossningen. En viktig förutsättning för föräldrarnas engagemang är också att de kan känna sig som fullvärdigt ansvariga för sina barns omvårdnad. I *yrkande 10* begärs ett tillkännagivande om barnomsorg på obekvämt arbetstid. Barnfamiljer har olika villkor. Många arbeten i dag kräver att man arbetar kvällar och nätter. För många, inte minst ensamstående, kan det vara svårt att förena arbetsliv med föräldraskap. Kommuner bör stimuleras att tillhandahålla barnomsorg på obekvämt arbetstid.

Sven-Olof Sällström (SD) framför i följdmotion A2 *yrkande 4 i denna del* att Sverigedemokraterna inte ställer sig bakom kortsiktiga lösningar inom jämställdhetsområdet såsom jämställdhetsbonusen. Enligt Sverigedemokraterna ska det ligga på föräldrarna att ta ut den andel dagar av föräldraförsäkringen som de själva har möjlighet, vilja och kapacitet till. Jämställdhetspolitiken ska inte förbättras genom statliga pepinnar som söker detaljstyra föräldrars uttag av föräldraförsäkring. Det är diskriminerande mot de föräldrar som inte har ekonomiska förutsättningar eller andra möjligheter att dela på föräldraförsäkringen.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening bör föräldraförsäkringen ge de trygga grundförutsättningar som behövs för att kvinnor och män ska kunna bilda familj och få goda möjligheter att förena ett jämställt föräldraskap med förvärvsarbete. Lika angeläget är att förstärka drivkraften till arbete. Utskottet anser att arbetslinjen är viktig för att barnfamiljernas ekonomi ska tryggas på längre sikt.

Utskottet delar även regeringens inställning att jobbskatteavdragen gör det mer lönsamt att dela föräldrapenningen mer jämställt. Denna jämställdhetseffekt följer av att föräldrapenning inte ligger till grund för jobbskatteavdrag. Om enbart den ena föräldern arbetar under ett kalenderår, får familjen enbart ett jobbskatteavdrag. Om däremot båda föräldrarna arbetar under kalenderåret, kommer båda att få del av jobbskatteavdraget.

Utskottet välkomnar även regeringens insatser för att underlätta föräldraskapet för ensamstående kvinnor och män. Utskottet noterar att ensamstående föräldralediga föräldrar sedan den 1 januari 2010 har möjlighet, när de på grund av sjukdom inte kan vårda barn, att låta någon annan person vårda barnet med tillfällig föräldrapenning (prop. 2008/09:194, bet. 2009/10:StU4, rskr. 2009/10:16). I detta sammanhang vill utskottet också återknyta till tidigare ställningstaganden (bl.a. i bet. 2009/10:AU1) om betydelsen av

att familjer får bättre möjlighet att utifrån sina behov välja den barnomsorg som är lämplig för barnet. Det underlättar för människor att kombinera föräldraskap och förvärvsarbete.

Utskottet noterar även att SCB:s senaste tidsanvändningsstudie från 2011 visar att kvinnor och män arbetar ungefär lika mycket sett över alla veckans dagar, dvs. drygt sju timmar per dag. Som framgått ovan har kvinnor ökat sitt förvärvsarbete och minskat hemarbetet sedan den förra undersökningen för tio år sedan, medan männen har minskat förvärvsarbetet och ökat hemarbetet. SCB ska återkomma med en analys av uppgifterna under våren 2012.

Utskottet kan inte ställa sig bakom krav på att avskaffa det *kommunala vårdnadsbidraget* som är en viktig del av familjepolitiken. Familjepolitiken ska syfta till att stärka föräldrars makt över sin livssituation och därmed öka familjers valmöjligheter. Vårdnadsbidraget bidrar till detta genom att erbjuda föräldrar ökade möjligheter att vara hemma och vårda sina barn under den period då barnen är mellan ett och tre år. Motion A1 (S) yrkande 7 avstyrks med detta.

När det gäller frågan om en *individualisering av föräldraförsäkringen* vill utskottet framhålla att regeringens politik syftar till att öka familjernas valfrihet. Utskottet kan därför inte tillstyrka förslag om en föräldraförsäkring som innebär att man, utöver de 60 reserverade dagarna, begränsar en förälders rätt att avstå från föräldrapenningdagar till den andra föräldern. På samma sätt som socialförsäkringsutskottet i ett betänkande som godkänts av riksdagen vill utskottet i stället peka på de andra åtgärder som vidtagits för att öka männens uttag av föräldrapenning, nämligen höjt tak i föräldrapenningen och införandet av jämställdhetsbonus (bet. 2011/12:SfU1, rskr. 2011/12:85). Motion A1 (S) yrkande 8 avstyrks.

I fråga om *samtidigt uttag av föräldraledighet* kan utskottet konstatera att det fr.o.m. den 1 januari 2012 är möjligt för ett barns föräldrar att få föräldrapenning samtidigt i 30 dagar under barnets första levnadsår (prop. 2010/11:146, bet. 2011/12:SfU4, rskr. 2011/12:15). Att bli förälder är en stor omställning, och föräldrarna kan behöva en möjlighet att grundlägga det gemensamma ansvaret och hitta formerna för sin nya familjekonstellation. Sedan tidigare finns det en möjlighet att vara hemma tillsammans den första tiden efter förlossningen genom de s.k. pappadagarna, dvs. de 10 dagar för vilka en far har rätt till tillfällig föräldrapenning i samband med ett barns födelse. Dessa pappadagar kvarstår oförändrade. För vissa familjer är denna möjlighet tillräcklig, men för andra finns ett behov av att få vara hemma samtidigt en längre tid under den första tiden. De nya bestämmelserna innebär att familjer själva kan bestämma när under barnets första år möjligheten för föräldrarna att samtidigt ta ut föräldrapenning för vård av samma barn i högst 30 dagar ska utnyttjas. Motion A1 (S) yrkande 9 får därmed anses besvarad och avstyrks.

Avseende frågan om *rätt till barnomsorg på obekväm arbetstid* kan utskottet konstatera att 118 kommuner tillhandahöll verksamhet på obekväm arbetstid under 2010. Cirka 4 000 barn i åldern 1–12 var inskrivna där. Av de kommuner som inte anordnade verksamhet under obekväm arbetstid uppgav en majoritet, enligt en undersökning av Skolverket, att orsaken var att det inte efterfrågades. De allra flesta som arbetar på obekväm arbetstid hittar, enligt undersökningen, lösningar för barnets omsorg på egen hand. För de föräldrar som inte har den möjligheten är det, enligt utskottets mening, viktigt att kommunerna tar sitt ansvar. Utskottet kan konstatera att det görs ett förtydligande i den nya skollagen (2010:800). Innebörden är enligt en ny bestämmelse, 25 kap. 5 §, att kommunen ska sträva efter att erbjuda omsorg för barn under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrars förvärvsarbete och familjers situation i övrigt. Enligt förarbetena (prop. 2009/10:165) har det funnits ett behov av att förtydliga regelverket för omsorg under kvällar, nätter och helger. Att ”sträva efter” innebär enligt propositionen att en kommun inte utan vidare kan avstå från att tillhandahålla sådan omsorg. Ambitionen måste vara att tillhandahålla omsorg även under s.k. obekväm arbetstid åt familjer som har behov av det. Om kommunen vid en viss tidpunkt inte har någon efterfrågan måste kommunen ändå planera för att tillhandahålla omsorg när situationen förändras. Föräldrars ansvar för att hitta lösningar på barnets behov kvarstår. Enligt propositionen bör kommunen göra en individuell bedömning för varje ansökan om plats. Motion A1 (S) yrkande 10 avstyrks med hänvisning till det anförda.

Bland de insatser regeringen beslutat om för att förbättra förutsättningarna för ett jämställt föräldraskap och jämställt deltagande i arbetslivet kan *jämställdhetsbonusen* i föräldraförsäkringen nämnas. Möjligheten till skattereduktion för hushållsarbete, det s.k. RUT-avdraget, är ett annat exempel. Utskottet delar regeringens inställning att jämställdhetsbonusen skapar förutsättningar för en ökad jämställdhet på arbetsmarknaden genom att stärka motiven för återgång i arbete. Den bidrar därmed också till att öka kvinnors förvärvsfrekvens och motverka löneskillnader. Riksdagen har som framgått ovan nyligen ställt sig bakom regeringens förslag om en förenklad jämställdhetsbonus fr.o.m. den 1 januari 2012. De förslag till förenklingar som regeringen presenterat, framför allt att bonusen ska betalas ut månadsvis och utan ansökan, är välkomna eftersom de sannolikt kommer att leda till att männen i högre grad än i dag tar ut en större del av föräldraledigheten. Det innebär i så fall att förutsättningar för att uppnå syftet med jämställdhetsbonusen ökar betydligt. Mot denna bakgrund tillstyrkte socialförsäkringsutskottet regeringens förslag om förenklad jämställdhetsbonus och avstyrkte motionsyrkanden om att bonusen skulle avskaffas (prop. 2010/11:146, bet. 2011/12:SfU4, rskr. 2011/12:15). Detta blev också riksdagens beslut. Det finns inte skäl att göra en annan bedömning nu. Motion A2 (SD) yrkande 4 i denna del avstyrks.

Våld och hot m.m.

Utskottets förslag i korthet

I avsnittet behandlas frågor om våld och hot och anknyttande frågor. Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Jämför reservationerna 10 (S, MP) och 11 (SD).

Skrivelsen

Att bekämpa mäns våld mot kvinnor hade högsta prioritet under förra mandatperioden. Sammanlagt fördelades 638 miljoner kronor från jämställdhetsanslaget till olika åtgärder för att uppnå målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Satsningarna genomfördes inom ramen för tre handlingsplaner på området.

Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39) innehåller 56 åtgärder som spänner över ett brett fält och som engagerar flera myndigheter och frivilligorganisationer. Handlingsplanen omfattar sex insatsområden: ökat skydd och stöd till våldsutsatta, stärkt förebyggande arbete, stärkt kvalitet och effektivitet i rättsväsendet, utveckling av insatser riktade till våldsutövare, ökad samverkan och ökade kunskaper.

Handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål (skr. 2007/08:167) innehåller 36 åtgärder inom fem insatsområden: ökat skydd och stöd till utsatta, stärkt förebyggande arbete, stärkt kvalitet och effektivitet i rättsväsendet, ökad nationell och internationell samverkan och ökad kunskap.

Handlingsplan för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja (skr. 2009/10:229) innehåller 15 åtgärder inom fyra områden: stärkt förebyggande arbete, förstärkt stöd och skydd, förbättrad samverkan mellan myndigheter och ökad kunskap.

Ambitionen för innevarande mandatperiod är oförändrat hög. För att strukturera arbetet planeras och genomförs insatser inom sex fokusområden:

- Nationell mobilisering och samordning av arbetet
- Åtgärder mot sexuellt våld
- Stärkt förebyggande arbete och skydd av och stöd till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld
- Förebyggande och bekämpande av hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive äktenskap mot en parts vilja
- Förebyggande insatser riktade till män
- Insatser mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Följdmotioner

Socialdemokraterna framför i följdmotion A1 yrkande 12 att påfallande få våldtäktsanmälningar leder till åtal. För att få mer kunskap om problemet och komma till rätta med eventuella brister i förundersökningar bör en granskningskommission tillsättas. I yrkande 13 föreslås att regeringen skyndsamt återkommer med ett förslag till lagändring som innebär att man med en särskild brottsrubricering gör det straffbart för föräldrar att arrangera äktenskap för minderåriga barn. Enligt partiet är inte förslaget om att kriminalisera barnäktenskap tillräckligt för att komma åt problemen med tvångsäktenskap. Genom att sätta åldersgränsen redan vid 16 år missar man att unga kvinnor som är över 16 år men under 18 år också är i behov av skydd mot att bli bortgifta. I yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om sexuell exploatering, människohandel och prostitution. Det föreslås att brottsrubriceringen för koppleri ersätts med rubriceringen människohandel. En sådan brottsrubricering ger ett högre straffvärde och ett ökat skydd för brottsoffret. Brottsoffret skulle dessutom få ökade möjligheter till upprättelse och skadestånd.

Sven-Olof Sällström (SD) framhåller i följdmotion A2 yrkande 3 att det hedersrelaterade våldet ska finnas med som en särskild punkt i regeringens jämställdhetssatsning och att vikten av gränsskydd ska lyftas fram särskilt i dagens jämställdhetspolitik. Det till stor del avvecklade svenska gränsskyddet har lett till ett ökat inflöde av tiggare och prostituerade som organiseras av ligor i Östeuropa. I yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om internationellt samarbete och samarbete inom EU. Svensk biståndspolitik ska utformas så att skattemedlen inte missgynnar jämställdhet i mottagarlandet. Ett internationellt samarbete krävs för att motverka människohandel. Gränsskyddet bör återupprättas, och samarbetet över de europeiska gränserna bör utökas för att på ett så effektivt sätt som möjligt stoppa människohandeln.

Utskottets ställningstagande

Mäns våld mot kvinnor är oacceptabelt. Psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld kan under inga omständigheter accepteras eller ursäktas. Detsamma gäller hedersrelaterat våld och våld i samkönade relationer. Mäns våld mot kvinnor är ett uttryck för makt och förtryck och ett omfattande problem som berör hela samhället, såväl kvinnor som män. Ytterst är det en fråga om jämställdhet och kvinnors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Alla människor ska kunna leva i frihet från rädsla att utsättas för våld och övergrepp.

Att motverka mäns våld mot kvinnor är en fråga av högsta prioritet för jämställdhetspolitiken. Utskottet vill därför understryka vikten av den kraftfulla satsning på området som gjordes under föregående mandatperiod. Sammanlagt fördelades 638 miljoner kronor från jämställdhetsanslaget till

olika åtgärder för att uppnå målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Satsningen genomfördes inom ramen för tre handlingsplaner på området, som redovisats ovan.

Utskottet noterar att Brottsförebyggandet rådet (Brå) har fått i uppdrag att följa upp genomförandet av den första handlingsplanen (skr. 2007/08:39). I slutrapporten *Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer* (rapport 2010:18), som lämnades till regeringen i december 2010, konstateras att handlingsplanen bidragit till bl.a. ökad kunskap i arbetet med målgrupperna, nya lokala projekt och verksamhetsmodeller och mer strukturerade hot- och riskbedömningar, men att det är osäkert huruvida projekten kommer att överleva och om polisens hot- och riskbedömningar lett till fler och bättre skyddsåtgärder. Av den nu behandlade skrivelsen framgår att regeringen avser att ta initiativ till en mer långsiktig uppföljning och analys av effekterna, med sikte inställt på en rapport senast 2013. Utskottet noterar även att Brottsoffermyndigheten fått i uppdrag av regeringen att fördela medel till forskning, metodutveckling och andra liknande insatser i det forskningsprogram som inrättades under förra mandatperioden (dnr U2011/4765/KRIM).

Beträffande motionsförslaget om en *granskningskommission för hantering av våldtäktsanmälningar* vill utskottet hänvisa till justitieutskottets överväganden i frågan med anledning av liknande förslag (t.ex. bet. 2010/11:JuU11). Enligt justitieutskottet syftar flera av åtgärderna i handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39) till att förebygga och bekämpa våldtäkt eller annat sexuellt våld. Till exempel nämns det uppdrag Nationellt centrum för kvinnofrid fått av regeringen – att utarbeta ett nationellt program för omhändertagande av sexualbrottsoffer i hälso- och sjukvården. Mot bakgrund av de flertal åtgärder som genomförs konstaterade justitieutskottet att det inte fanns skäl att ställa sig bakom något uttalande med anledning av motionen, som avstyrktes. Arbetsmarknadsutskottet gör ingen annan bedömning. Motion A1 (S) yrkande 12 bör därför avslås.

I sammanhanget vill utskottet understryka att regeringen under innevarande mandatperiod kommer att intensifiera sitt arbete med att förebygga och bekämpa våldtäkter och andra sexuella övergrepp, bl.a. genom att öka stödet till brottsoffren och effektivisera och förbättra rättsväsendets hantering av våldtäktsärenden. Regeringen har t.ex. gett Uppsala universitet i uppdrag att utveckla och förbättra stödtelefonen Kvinnofridslinjen så att förutsättningarna att tillgodose behoven hos kvinnor som har utsatts för hot, våld och sexuella övergrepp förbättras (dnr U2011/3939/JÅM). Brottsoffermyndigheten har fått i uppdrag att vidareutveckla och genomföra ett utbildningsprogram för bättre bemötande av sexualbrottsoffer i samband med polisanmälan, förundersökning och rättegång (dnr JU2011/3982/KRIM). Utbildningsprogram ska även riktas till personal inom länspolismyndigheterna, Åklagarmyndigheten, Sveriges domstolar och till advokater.

När det gäller *arrangerade äktenskap för minderåriga* vill utskottet anföra följande. Den svenska rättsordningen godtar inte tvångsäktenskap och inte heller barnäktenskap. Ändå förekommer det att unga människor som lever i Sverige tvingas att ingå äktenskap. Det finns också de som ingår äktenskap före 18 års ålder. Många gånger ingås dessa äktenskap i utlandet. Utskottet ser därför positivt på att frågan på nytt ska utredas och att utredaren fått i uppdrag att bl.a. samla ytterligare kunskap om tvångsäktenskap och barnäktenskap (dir. 2010:54). Utskottet noterar särskilt att utredaren ska göra en fördjupad analys av förutsättningarna för att införa en straffrättslig reglering när det gäller barnäktenskap. I fråga om tvångsäktenskap ska utredningen också redovisa hur en särskild straffbestämmelse som gäller sådana äktenskap skulle kunna utformas. Uppdraget ska redovisas senast den 21 maj 2012. Utredningen och den efterföljande beredningen bör inte föregripas. Motion A1 (S) yrkande 13 bör därför avslås.

När det gäller förslaget att slopa brottet koppleri och i stället rubricera det som *människohandel* kan utskottet hänvisa till justitieutskottets behandling av proposition 2009/10:152 *Förstärkt straffrättsligt skydd mot människohandel*. I propositionen anförde regeringen när det gäller offrets ställning som målsägande att domare och åklagare uppgett till Utredningen om människohandel m.m. att offer för människoliknande förfaranden i praktiken betraktas som målsägande även i de mål där åklagaren valt att åtala förfarandet som grovt koppleri. Vid justitieutskottets behandling av propositionen (bet. 2009/10:JuU33) fanns ett likartat yrkande från Socialdemokraterna om att ett nytt människohandelsbrott borde införas som även skulle innefatta de förfaranden som i dag rubriceras som koppleri. Justitieutskottet konstaterade att frågan huruvida ett offer för människohandel kan betraktas som målsägande hade behandlats utförligt av den nyssnämnda utredningen. Utskottet delade regeringens uppfattning att det inte fanns anledning för riksdagen att ta något initiativ i frågan. Motsvarande fråga behandlades även i justitieutskottets betänkande 2010/11:JuU8. Utskottet hade då inte ändrat uppfattning i frågan huruvida ett nytt människohandelsbrott borde införas som innefattar de förfaranden som i dag rubriceras som koppleri. Arbetsmarknadsutskottet gör ingen annan bedömning och avstyrker därmed motion A1 (S) yrkande 14.

Utskottet anser att internationell samverkan är en förutsättning för framgång när det gäller kampen mot *människohandel* och att det europeiska samarbetet är av central betydelse. Utskottet välkomnar fortsatta initiativ inom EU för att ytterligare bekämpa människohandel. I december 2010 utsågs en särskild samordnare av EU:s åtgärder mot människohandel. Därefter beslutade allmänna rådet den 21 mars 2011 om ett direktiv om förebyggande och bekämpande av människohandel och skydd av offer. Direktivet ska inom två år införas i EU:s medlemsstater genom nationell lagstiftning.

På det nationella planet har, som redovisats ovan, en handlingsplan tagits fram för att bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål. I åtgärderna har det ingått ett regeringsuppdrag till Svenska institutet att genomföra besöksprogram för utländska nyckelaktörer som vill studera Sveriges arbete med att förebygga och bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål (dnr IJ2010/2268/JÄM). Utskottet ser också positivt på Sveriges bidrag till den särskilda aktionsgrupp mot människohandel som bedrivs inom ramen för Östersjösamarbetet (dnr IJ2010/2258/JÄM). Utskottet noterar även att straffmaximum för köp av sexuell tjänst den 1 juli 2011 höjdes från fängelse i sex månader till fängelse i ett år (prop. 2010/11:77, bet. 2010/11:JuU22, rskr. 2010/11:101). Något tillkännagivande om internationellt samarbete och samarbete inom EU eller om behovet av gränsöverskridande åtgärder är inte nödvändigt.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att jämställdhet är ett av tre prioriterade områden i Sveriges utvecklingssamarbete. Av regeringens skrivelse 2010/11:167 *Biståndets resultat – tema jämställdhet och kvinnors roll för utveckling* framgår att Sida 2010 använde ca 1,7 miljarder kronor (11 procent) av biståndet till insatser vars huvudsyfte var att främja jämställdhet, vilket kan jämföras med 1 miljard kronor (7 procent) 2008. I skrivelsen ges en bred översikt över utvecklingsarbetet för att främja jämställdhet och kvinnors roll för utveckling och resultatet av detta. Utskottet värdesätter att det i skrivelsen förs en diskussion kring uppföljning, lärdomar och slutsatser från denna verksamhet.

Motion A2 (SD) yrkandena 3 och 5 avstyrks med hänvisning till det som anförts ovan.

Övriga frågor om jämställdhet

Utskottets förslag i korthet

I avsnittet behandlas övriga frågor om jämställdhet, bl.a. jämställd sjukvård och hälsa liksom jämställd skola och högskola. Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Jämför reservation 12 (S, MP) och särskilt yttrande 2 (S, MP).

Följdmotion

Jämställd sjukvård och hälsa

Socialdemokraterna framför i följdmotion A1 yrkande 6 förslag om en nationell handlingsplan för jämställd sjukvård. Av rapporter från bl.a. Socialstyrelsen framgår att det fortfarande förekommer vissa systematiska skillnader i bemötande och omhändertagande av kvinnor jämfört med män. Det kan handla om att kvinnor får sämre behandling, ges äldre och billigare

mediciner eller får felaktiga diagnoser. Centralt i en nationell handlingsplan är ökad och mer spridd kunskap om hur könsfaktorer påverkar vården. I *yrkande 11* föreslås en kommission för jämlik hälsa. Kommissionen ska få i uppdrag att identifiera oacceptabla förhållanden som leder fram till skillnader i befolkningens hälsa och ta fram förslag på hur skillnaderna mellan mäns och kvinnors hälsa kan minskas.

Jämställdhet i skola och högskola

I följdmotion *A1 yrkande 15* begär *Socialdemokraterna* ett tillkännagivande om jämställdhet i skolan. Enligt partiet finns betydande skillnader mellan flickor och pojkar i fråga om prestationer, upplevelser och preferenser i skolan. Pojkar presterar i genomsnitt sämre än flickor och får därför sämre betyg. Flickor är mer stressade och mår generellt sämre i tonåren. I *yrkande 16* föreslås aktiva insatser för jämställdhet i den högre utbildningen och jämställdhetsbonus i resurstilldelningssystemet. Ett mer aktivt och målinriktat arbete som inkluderar bl.a. en effektiv styrning och uppföljning från regeringens sida krävs för att nå jämställdhet i högskolan. Den högskolemyndighet som tar över Högskoleverkets uppdrag bör följa upp, utvärdera och långsiktigt främja arbetet för ökad och stärkt jämställdhet i högskolan. En jämställdhetsbonus bör delas ut till lärosäten där jämställdheten, både kvalitativt och kvantitativt, bedöms vara särskilt god eller förbättrats påtagligt.

Övrig motion

Jämställdhetsmyndighet

Louise Malmström och Matilda Ernkrans (båda S) föreslår i motion *A290* att en ny jämställdhetsmyndighet etableras. Eftersom Jämställdhetsombudsmannen införlivats i Diskrimineringsombudsmannen (DO), och den senare förväntas lägga tonvikten på arbetet mot diskriminering, finns det en risk att det proaktiva förändringsinriktade jämställdhetsarbetet kommer att begränsas.

Utskottets ställningstagande

Målet för *hälso- och sjukvården* är att alla ska ha tillgång till en god hälso- och sjukvård på lika villkor och efter behov. Tillgängligheten ska vara god för både kvinnor och män, och för både utrikes födda och inrikes födda, oavsett ålder, bostadsort, utbildning och ekonomiska förutsättningar. Utskottet konstaterar att Socialstyrelsen, bl.a. mot bakgrund av sin uppfölj-

ning av jämställdheten i hälso- och sjukvård och socialtjänst, har framhållit jämställdhet och jämlikhet som den största utmaningen för vården.¹¹ En tillgänglig och behovsanpassad vård förutsätter ökat fokus på kvinnors och mäns skilda behov och villkor. Enligt Socialstyrelsens redovisning och analys av könsskillnader inom hälso- och sjukvården har förutsättningarna förbättrats för att kunna vidta de åtgärder som behövs för att ett jämställdhetsperspektiv verkligen ska genomsyra hälso- och sjukvården. Ett bättre kunskapsunderlag och fortsatt uppmärksamhet är viktigt för att prestera ännu bättre.

Utskottet noterar att det inom Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) pågår ett program, Hållbar jämställdhet, för att stödja genomförandet av jämställdhetsintegrering i kommuner, landsting och regioner fram till 2013. SKL har totalt fått 225 miljoner kronor från regeringen för detta ändamål. Programmet ska stödja kvalitetssäkring av offentligfinansierade verksamheter på kommunal och landstingskommunal nivå. Syftet är att garantera att de svarar mot båda könen villkor och behov så att hög kvalitet och goda resultat uppnås för både kvinnor och män, flickor och pojkar. Nyligen har två checklistor tagits fram som vänder sig till dels handläggare, dels förtroendevalda inom kommuner och landsting (www.skl.se). Utskottet välkomnar de insatser som pågår för att förbättra jämställdheten på vårdens område.

Utskottet noterar även att Statens folkhälsoinstitut har regeringens uppdrag att analysera och följa upp den nationella folkhälsopolitiken. I november 2010 redovisades den andra folkhälsopolitiska rapporten: Folkhälsopolitisk rapport 2010 Framtidens folkhälsa – allas ansvar (S2010/8163/FS). Enligt rapporten har hälsan i Sverige mätt som medellivslängd förbättrats under många årtionden och många hälsoproblem har minskat över tid. Det finns dock tydliga skillnader i hälsa mellan olika grupper. Enligt institutet behövs det övergripande åtgärder för att tydliggöra rollerna och uppgifterna för de aktörer som har stort inflytande på framtidens folkhälsa. Institutet föreslår därför att regeringen tillsätter en nationell samordningsgrupp för folkhälsa som består av representanter för myndigheter och departement. Institutet föreslår också en statlig utredning om möjligheten att lagfästa kommunernas uppdrag för folkhälsan. Den fortsatta beredningen av utredningen bör avvaktas. Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen inte behöver ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena A1 (S) yrkandena 6 och 11.

Vad gäller motionsyrkandena om en *jämställd skola och högskola* kan utskottet konstatera att en rad insatser genomförts under föregående mandatperiod. År 2008 tillsattes Delegationen för jämställdhet i skolan. Delega-

¹¹ Socialstyrelsen har gjort en uppföljning av jämställdheten i hälso- och sjukvård och socialtjänst. Uppföljningen redovisas i rapporten Mot en mer jämställd vård och socialtjänst (art.nr 2008-131-1), som presenterades i mars 2008. Enligt rapporten saknas det i vissa avseenden kunskap om vad jämställd vård och socialtjänst faktiskt är. Mäns och kvinnors liv ser olika ut, och detta återspeglas i vården och socialtjänsten. Jämställdhetsperspektivet blir emellertid enligt rapporten viktigare för både socialtjänsten och hälso- och sjukvården.

tionen fick i uppgift att analysera könsskillnader i utbildningsresultat och kartlägga områden där ny kunskap om genus och jämställdhet behövs. Delegationen redovisade sitt resultat i slutbetänkandet *Flickor, pojkar, individer – om betydelsen av jämställdhet för kunskap och utveckling i skolan* (SOU 2010:99) i november 2010. Av slutrapporten framgår bl.a. att programvalen till gymnasieskolan följer könsstereotypa mönster, att pojkar får sämre betyg än flickor i skolan, att mäns utbildningsnivå i genomsnitt är sämre än kvinnors och att flickors psykosociala hälsa är sämre än pojkars.

År 2009 tillsattes Delegationen för jämställdhet i högskolan. Delegationens uppgift var att stödja insatser och föreslå åtgärder som främjar jämställdhet i högskolan, bl.a. genom att uppmärksamma och motverka könsbundna utbildningsval. Delegationen hade också i uppdrag att uppmärksamma skillnader mellan könen i studietakt, avhopp och benägenhet att avlägga examen. Den fick också i uppgift att fördela medel – sammanlagt 47 miljoner kronor – till insatser för jämställdhet under 2009 och 2010. Delegationen avlämnade sitt slutbetänkande *Svart på vitt – om jämställdhet i akademien* (SOU 2011:1) i december 2010. I betänkandet redovisas ett paket av åtgärder, med utgångspunkt i behovet av styrning, stöd och strategier i universitetens och högskolornas lokala arbete.

Därutöver har Statens skolverk under perioden 2008–2010 genomfört ett uppdrag om jämställdhet i skolan. Insatser för att öka kunskapen om bl.a. jämställdhet, könsskillnader i utbildningsval och avhopp har genomförts. Insatser för att förhindra hedersrelaterat våld och förtryck har också gjorts. Uppdraget avrapporterades i december 2010.

Utskottet ansluter sig till regeringens uppfattning att såväl delegationernas som Skolverkets arbete lagt en god grund för det fortsatta reformarbetet. Regeringen gav exempelvis i juni 2011 Skolverket i uppdrag att med utgångspunkt i erfarenheterna av sitt tidigare uppdrag genomföra en fortsatt omfattande jämställdhetsutvärdering. Uppdraget innefattar bl.a. insatser för kompetensutveckling i syfte att främja jämställdhet i skolan, fortbildning och stöd i sex- och samlevnadsundervisningen, insatser för att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck och insatser för att stimulera läs-, skriv- och språkutveckling. I november 2011 gav regeringen Högskoleverket i uppdrag att göra en förstudie om forskningsanslagen ur ett jämställdhetsperspektiv. Syftet är att kartlägga vilket underlag som finns respektive saknas för att följa upp anslagen till lärosätena. Uppdraget ska redovisas i december 2012.

Med hänvisning till vad som redovisats ovan kan något tillkännagivande inte anses behövt. Motion A1 (S) yrkandena 15 och 16 avstyrks.

I fråga om en *särskild jämställdhetsmyndighet* vill utskottet hänvisa till behandlingen av motsvarande förslag i betänkandena 2007/08:AU7 och 2010/11:AU5. Utskottet pekade där på risken att en myndighet med ett uttalat ansvar för jämställdhetspolitiken skulle tränga undan jämställdhetsarbetet inom andra myndigheter. Den samlade ombudsmannainstitutionen, Diskrimineringsombudsmannen (DO), bör generellt ses som en förstärk-

ning jämfört med en myndighet för varje diskrimineringsgrund. Utskottet noterar i sammanhanget att Statskontoret utfört en myndighetsanalys av DO.¹² Av Statskontorets rapport framgår att de åtgärder DO vidtagit för att förbättra ärendehantering har haft effekt. Handläggningstiderna har gått ned och ärendebalanserna har minskat. Statskontorets bedömning är att ärendehantering har blivit mer rättssäker och effektiv. Fokuseringen på anmälningsärenden har emellertid inneburit att andra vissa delar av myndighetens uppdrag har prioriterats ned. Utskottet instämmer i Statskontorets slutsats att det är viktigt för DO att åstadkomma en rimlig balans mellan myndighetens olika uppgifter och säkerställa att det finns resurser för att fullgöra alla delar av uppdraget.

Utskottet står fast vid sina tidigare uttalanden och avstyrker därför motion A290 (S).

¹² Statskontoret, Myndighetsanalys av Diskrimineringsombudsmannen, 2011:26.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Jämställdhetspolitiska mål, utgångspunkter m.m., punkt 1 (SD)

av Sven-Olof Sällström (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:A2 av Sven-Olof Sällström (SD) yrkandena 1, 2 och 4 i denna del och

avslår motion

2011/12:A303 av Annika Qarllsson och Åsa Torstensson (båda C).

Ställningstagande

Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att ”kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv”. Jag anser att denna definition är något snäv. Sverigedemokraterna vill se ett jämställt samhälle där alla medborgare har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter till eget val av utbildning och arbete. Regeringen bör presentera ett nytt övergripande mål för jämställdhetspolitiken.

De allmänna utgångspunkterna för jämställdhetspolitikens inriktning är att den svenska arbetsmarknaden är relativt jämställd med små skillnader i lön mellan kvinnor och män. Förutsättningarna för såväl kvinnor som män är goda. Sysselsättningsgraden är visserligen högre för män än för kvinnor, men arbetslösheten är lägre för kvinnor än för män.

I grundskolan är pojkars betyg generellt sämre än flickors och män är underrepresenterade i eftergymnasial utbildning. Kvinnors utbildningsnivå är däremot högre än mäns. Sverigedemokraterna ser med oro på pojkars generellt sämre betyg och mäns underrepresentation på högskolan. Vi anser att regeringen förhållit sig passiv efter utredningen om jämställdhet i högskolan (SOU 2011:1) och inte utarbetat någon strategi för att motverka den allvarliga könsobalansen i högskolan. Vi anser att regeringen borde presentera konkreta förslag för jämställdhet på detta område.

Vi efterlyser konkreta förslag för att bekämpa kvinnors verkliga och upplevda ohälsa. Vi efterlyser även konkreta förslag för att bekämpa otrygghet, såväl självupplevd som verklig. I dag görs lite, om ens något, för att bekämpa problemet. Konkreta åtgärder bör presenteras, med särskilt fokus på sexualbrott mot unga kvinnor. Regeringen bör även omedelbart presentera konkreta förslag för att förbättra situationen för människor som på grund av hederskultur inte kan välja sin partner.

Könsrelaterat våld är ett av de största jämställdhetspolitiska problemen, och begreppet mäns våld mot kvinnor är något snävt eftersom det dels finns ett våld mellan kvinnor och män, dels finns ett utbrett våld i samkönade relationer. Vi förespråkar därför en återgång till det tidigare begreppet "könsrelaterat våld." Likväl vill vi betona att könsrelaterat våld måste beläggas med högre straff än i dag. Straffen ska skärpas, resurser ska tillföras och lagstiftningen ska utvidgas för att på ett tydligare sätt än i dag beivra könsrelaterat våld. Regeringen har varit alltför passiv i frågan.

Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motion A2 (SD) yrkandena 1, 2 och 4 delvis bör bifallas.

2. Jämställd arbetsmiljö, punkt 2 (S, MP, V)

av Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP), Josefin Brink (V) och Lars Mejern Larsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:A1 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi i Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet anser att det är viktigt att investera i kvinnors arbetsmiljö. Dubbelt så många kvinnor som män får belastningsskador på jobbet. Huvudorsaken är att kvinnor har mer ensidiga arbetsuppgifter och mer sällan än män kan bestämma sin arbetstakt. En annan orsak är att arbetsredskap ofta är utformade för att passa en genomsnittlig man, vilket ökar risken för belastningsskador för kvinnor. Den fysiska belastningen blir även större för kvinnor vid kroppsarbete eftersom de ofta har mindre muskelmassa. Forskning visar att kvinnor med monotona arbetsuppgifter, t.ex. olika typer av montering, riskerar att få arbetsrelaterade skador såsom muskelsmärta i högre grad än män. Att kvinnor dessutom dubbelarbetar och har huvudansvaret för det obetalda hemarbetet gör att de får sämre chans till återhämtning på sin fritid än män.

Vi vill initiera ett projekt tillsammans med arbetsmarknadens parter för att ta fram metoder för att stärka kvinnors arbetsmiljö, med inriktning på psykosocialt tunga arbetsmiljöer.

Det anförda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motion A1 (S) yrkande 1 bör bifallas.

3. Jämställd arbetsmarknad m.m., punkt 3 (S, V)

av Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Josefin Brink (V) och Lars Mejern Larsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:A1 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 2 och 3,

2011/12:A322 av Åsa Lindestam m.fl. (S) yrkandena 2–4 och

2011/12:A367 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) yrkande 3 och

avslår motion

2011/12:A378 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Medan ett heltidsarbete är en självklarhet för de flesta män tvingas fortfarande kvinnor ofta acceptera ett deltidsarbete och en lön som det inte går att försörja sig på. Det gäller i första hand serviceyrken inom vård- och omsorgssektorn, hotell- och restaurangsektorn och inom handeln. Som deltidsanställd har man förutom en lägre inkomst ofta ett lägre deltagande i planeringen av arbetet och ett mindre inflytande över arbetet och arbetets förläggning.

Den ekonomiska situationen påverkas dessutom hela livet för kvinnor som arbetar deltid, från låg föräldrapenning och arbetslöshetsersättning till låg pension, vilket gör dem beroende av männen eller samhället för sin försörjning. Vi i Socialdemokraterna och Vänsterpartiet anser att ett modernt arbetsliv kräver en anpassning till människors livssituation och förutsättningar. Det är viktigt att skapa incitament och verktyg för att fler ska få heltidstjänster. Här spelar arbetsmarknadens parter en viktig roll. Heltidsarbete bör vara en norm på arbetsmarknaden: heltid ska vara en rättighet och deltid en möjlighet. Vi vill få till stånd en lagstiftning om rätt till heltid. Alla som vill måste få rätt till heltid, och alla ska dessutom kunna ges möjlighet att arbeta ett helt yrkesliv fram till pensionen.

Kvinnor används dessutom ofta som "flexibilitetsbuffertar" på arbetsplatser. De anlitas vid behov och vid arbetstoppar, men slås lika snabbt ut som de kommer in. De får i högre grad än män deltidsanställningar och

tidsbegränsade anställningar i stället för fasta jobb. Korta anställningar innebär mer ensidiga och monotona arbetsuppgifter, mindre frihet och sämre möjligheter till utveckling i jobbet. Att sakna anställningstrygghet ökar också beroendet av arbetsgivaren och gör det svårare att ställa krav och sätta gränser. Vår tids daglönare en är kvinna som väntar på ett sms om att hon fått ett arbete i ytterligare några timmar eller ännu någon dag. Vi vill stärka anställningstryggheten och stävja missbruket med rullande visstidsanställningar.

Vi anser även att arbetsmarknaden måste göras mindre könsuppdelad. Av de 30 största yrkena är endast 7 kvantitativt jämställda. För att klara framtida rekryteringar, mot bakgrund av bl.a. stora pensionsavgångar inom de kommande tio åren och brist på kvalificerad arbetskraft, måste regeringen arbeta fram en strategi för att få en mer jämställd arbetsmarknad.

Unga kvinnor och män ska också ges förutsättningar att förena arbetsliv och föräldraskap. Många kvinnor, såväl deltidsanställda som heltidsanställda, har fortfarande huvudansvaret för det obetalda hemarbetet. Den deltidsanställda kvinnan förväntas hinna med allt hushållsarbete under den tid hon inte arbetar och får sedan sämre pension och trygghet eftersom detta arbete inte räknas in. För den heltidsarbetande kvinnan blir kraven många gånger för tuffa när hon ska försöka kombinera arbetsliv och ansvaret för hemmet. Arbetsgivare kalkylerar dessutom med att unga kvinnor kommer att vara mer frånvarande från arbetet eftersom de i arbetsgivarens ögon förväntas ta ansvaret för att familjelivet fungerar.

Det anförda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motion A1 (S) yrkandena 2 och 3, A322 (S) yrkandena 2–4 och A367 (S) yrkande 3 bör bifallas.

4. Jämställd arbetsmarknad m.m., punkt 3 (SD)

av Sven-Olof Sällström (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:A378 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår motionerna

2011/12:A1 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 2 och 3,
2011/12:A322 av Åsa Lindestam m.fl. (S) yrkandena 2–4 och
2011/12:A367 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) yrkande 3.

Ställningstagande

Sverige har en arbetsmarknad där förutsättningarna för såväl kvinnor som män är goda. Sysselsättningsgraden är visserligen högre för män än för kvinnor, men arbetslösheten är lägre för kvinnor än för män. Den svenska arbetsmarknaden tycks också vara mycket jämlik när man tittar på löner. När lönerna mellan kvinnor och män korrigeras för faktorer som yrke, utbildning, ålder, sektor och arbetstid är differensen ca 6 procent. Den löneskillnaden är oförklarad, men inte nödvändigtvis osaklig, och kan mycket väl ha samband med faktorer som inte finns med i modellen, såsom arbetsledaransvar och yrkeserfarenhet. Det finns inga belägg för att diskriminering står för denna lilla lönedifferens mellan kvinnor och män. Det går dock inte att utesluta att så är fallet, och skulle det vara så är det oacceptabelt.

Det som är intressant är framför allt varför kvinnor i större utsträckning tycks välja utbildningar och därmed yrken som generellt sett ger lägre lön. Framför allt är kvinnor överrepresenterade i offentlig sektor medan män i relativt stor utsträckning jobbar i privat sektor. Löneskillnader på arbetsmarknaden kan ofta förklaras av de olika val som kvinnor respektive män gör. Det är fortfarande så att våra tekniska högskolor och handelshögskolor har en överrepresentation av män, medan andra utbildningar som t.ex. lärarutbildningar eller utbildningar inom vård och omsorg har en överrepresentation av kvinnor. Detta leder till löneskillnader på arbetsmarknaden och en överrepresentation av män i bolagsstyrelser, något som dock inte kan förklaras av diskriminering utan av de olika livsval kvinnor och män gör. Sverigedemokraterna står bakom principen om lika lön för lika arbete. Det är vår högsta prioritet i vår politik för en jämställd arbetsmarknad.

Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motion A378 (SD) yrkande 1 bör bifallas.

5. Lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner, punkt 4 (S, MP, V)

av Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP), Josefin Brink (V) och Lars Mejern Larsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12:A1 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 5 och 2011/12:A274 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

I samband med reformen som innebar en samlad diskrimineringslagstiftning passade regeringen på att införa flera försämringar. Lönekartläggning och upprättande av handlingsplaner för jämställda löner behöver numera bara göras vart tredje år. Företag med färre än 25 anställda är dessutom undantagna från skyldigheten att upprätta en handlingsplan. Vi anser att lönekartläggningar är ett väl fungerande system för att synliggöra att yrken som domineras av kvinnor systematiskt värderas lägre än yrken som domineras av män. Genom att åskådliggöra strukturell lönediskriminering kan riktade insatser göras för att åstadkomma förändringar.

Vi anser därför att kraven i lagen på lönekartläggning och handlingsplaner ska skärpas. Lönekartläggning och handlingsplaner ska göras varje år, och endast företag med färre än tio anställda ska undantas från denna skyldighet.

Det anförda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motionerna A1 (S) yrkande 5 och A274 (V) yrkande 4 bör bifallas.

6. Kvotering i bolagsstyrelser m.m., punkt 5 (S, MP, V)

av Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP), Josefin Brink (V) och Lars Mejern Larsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:A1 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 4 och avslår motionerna

2011/12:A2 av Sven-Olof Sällström (SD) yrkande 4 i denna del,

2011/12:A211 av Eva Flyborg (FP),

2011/12:A296 av Anne Marie Brodén (M) och

2011/12:A378 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

År 2010 fanns "Anders" längst upp i vd-toppen i det s.k. Andersindexet. I år har "Johan" seglat upp på första plats. Det är alltså vanligare bland verkställande direktörer att heta Anders eller Johan än att vara kvinna. Vi i Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet anser att det är ett slöseri med resurser att så få kvinnor är representerade i bolagsstyrelser och i företagsledningar. Den frivilliga väg som provats länge har inte gett önskat resultat. Vi vill därför lagstifta om kvotering till bolagsstyrelser.

Det anförda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motion A1 (S) yrkande 4 bör bifallas.

7. Kvotering i bolagsstyrelser m.m., punkt 5 (SD)

av Sven-Olof Sällström (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:A2 av Sven-Olof Sällström (SD) yrkande 4 i denna del och

2011/12:A378 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 5 och

avslår motionerna

2011/12:A1 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 4,

2011/12:A211 av Eva Flyborg (FP) och

2011/12:A296 av Anne Marie Brodén (M).

Ställningstagande

Kvotering enbart på grund av kön ska vara förbjudet i all offentlig verksamhet. Kvotering innebär inte någon positiv särbehandling, som vissa av dess förespråkare vill göra gällande. Tvärt emot innebär kvotering i samtliga fall att någon annan diskrimineras. Det är också ett steg bort från en jämställd arbetsmarknad om den offentliga sektorn börjar anställa på grundval av kön och inte kompetens. Vi Sverigedemokrater värnar att personer av båda könen ska finnas i varje organisation eller yrkeskategori och på varje arbetsplats. Dock måste samhället tydligare erkänna att fysisk styrka är avgörande i vissa yrkeskategorier. Man kan inte kompromissa bort krav på fysik. Sedan får de personer som uppfyller uppställda krav komma i fråga för anställning, oavsett kön. Det är livsavgörande att inte kraven på fysisk prestationsförmåga sänks när det gäller viktiga samhällsfunktioner och yrken inom polisen, brandkåren, militärtjänsten och kriminalvården.

Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motionerna A2 yrkande 4 i denna del och A378 (SD) yrkande 5 bör bifallas.

8. Jämställt föräldransvar, punkt 6 (S, MP)

av Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP) och Lars Mejern Larsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:A1 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 7–10 och avslår motion

2011/12:A2 av Sven-Olof Sällström (SD) yrkande 4 i denna del.

Ställningstagande

Pappor har nästan fördubblat sitt uttag av föräldraförsäkringen på tio år. Förra året tog pappor ut 23 procent av dagarna, jämfört med drygt 12 procent av dagarna 2000. Det är en glädjande utveckling. Det är framför allt införandet av en andra pappamånad som haft effekt på fördelningen. När ytterligare en månad av föräldraförsäkringen knöts till mamman respektive pappan 2002 ökade pappornas uttag. Regeringens jämställdhetsbonus har däremot inte haft någon effekt på fördelningen av föräldradagarna.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet anser att det nu är hög tid att ta nya steg. För att öka jämställdheten i samhället behöver föräldraförsäkringen delas lika mellan föräldrarna. Som ett steg på vägen vill vi att föräldraförsäkringen delas i tre lika delar: en tredjedel till den ena föräldern, en tredjedel till den andra föräldern och en tredjedel som båda föräldrarna har möjlighet att ta ut.

Vi i Socialdemokraterna och Miljöpartiet anser också att det ska vara möjligt för föräldrar att ta ut föräldrapenningen samtidigt under barnets första månad. Det stärker banden mellan barn och far, mamman avlastas efter förlossningen och den första tiden hemma underlättas.

Vidare anser vi att en väl utbyggd förskola är en absolut förutsättning för att kunna kombinera föräldraskap med förvärsarbete. Vi vill ha en förskola med hög kvalitet som är till för barnen. Barnfamiljer har dock olika villkor. Familjepolitikens uppgift är att stödja föräldrar och familjer i olika sammanhang och konstellationer. I ett förändrat arbetsliv måste också barnomsorgen möta de behov som föräldrar har för att få vardagen att gå ihop. Många arbeten i dag kräver att man kan arbeta kvällar och nätter. För många, inte minst ensamstående, kan det vara väldigt svårt att förena arbetsliv med föräldraskap. Vi vill därför stimulera fler kommuner att tillhandahålla barnomsorg på obekvämt arbetstid.

Därutöver anser vi att det kommunala vårdnadsbidraget ska avskaffas.

Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motion A1 (S) yrkandena 7–10 bör bifallas.

9. Jämställt föräldraansvar, punkt 6 (SD)

av Sven-Olof Sällström (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:A2 av Sven-Olof Sällström (SD) yrkande 4 i denna del och avslår motion

2011/12:A1 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 7–10.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna tror inte på kortsiktiga lösningar inom jämställdhetsområdet såsom jämställdhetsbonusen. Det ska vara föräldrarnas val att ta ut den andel dagar av föräldraförsäkringen som de har möjlighet, vilja och kapacitet till. Vi tror inte att jämställdhetspolitiken förbättras genom statliga pekpinningar som söker detaljstyra föräldrars uttag av föräldraförsäkringen. Det är diskriminering mot de föräldrar som inte har ekonomiska eller andra möjligheter att dela på föräldraförsäkringen.

Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motion A2 (SD) yrkande 4 i denna del bör bifallas.

10. Våld och hot m.m., punkt 7 (S, MP)

av Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP) och Lars Mejern Larsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:A1 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 12–14 och avslår motion

2011/12:A2 av Sven-Olof Sällström (SD) yrkandena 3 och 5.

Ställningstagande

Antalet anmälda våldtäkter har nästan tredubblats de senaste tio åren. Till viss del beror det på lagändringar, men även andra faktorer, som att anmälningsbenägenheten ökat, ligger bakom ökningen. Det kan inte heller uteslutas att antalet våldtäkter ökat. Samtidigt visar statistik att få våldtäktsanmälningar leder till åtal. Vi anser att en granskningskommission bör tillsättas för att man ska få mer kunskap om problemet och komma till rätta med eventuella brister i förundersökningar.

Vi anser också att åtgärder krävs för att förhindra barnäktenskap. En statlig utredning (SOU 2008:41) har föreslagit att barnäktenskap ska kriminaliseras. Vår uppfattning är att förslaget inte är tillräckligt för att komma åt problemen med tvångsäktenskap. Genom att sätta åldersgränsen redan vid 16 år missar man att unga kvinnor som är över 16 år men under 18 år också är i behov av skydd mot att bli bortgifta. Vi anser därför att regeringen skyndsamt bör återkomma med ett förslag till lagändring som innebär att man med en särskild brottsrubricering gör det straffbart för föräldrar att arrangera äktenskap för minderåriga barn.

Vi i Socialdemokraterna och Miljöpartiet vill gå ytterligare ett steg för att bekämpa människohandel och prostitution i Sverige. Tiden är mogen att slopa brottet koppleri och i stället kalla det för dess rätta namn – människohandel. En sådan brottsrubricering ger ett högre straffvärde och ett ökat skydd för brottsoffret. Brottsoffret skulle dessutom få ökade möjligheter till upprättelse och skadestånd.

Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motion A1 (S) yrkandena 12–14 bör bifallas.

11. Våld och hot m.m., punkt 7 (SD)

av Sven-Olof Sällström (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:A2 av Sven-Olof Sällström (SD) yrkandena 3 och 5 samt avslår motion 2011/12:A1 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 12–14.

Ställningstagande

I regeringens jämställdhetsrapport 2007–2010 finns en rad olika insatsområden. Det hedersrelaterade våldet nämns inte med ett ord. Vi Sverigedemokrater menar att det hedersrelaterade våldet ska finnas med som en särskild punkt framöver för att lyfta fram problemet i sin helhet. I regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ända-

mål nämns 36 olika åtgärder, men det starka behovet av gränskontroller förbises. Det till stor del avvecklade svenska gränsskyddet har på ett allvarligt sätt möjliggjort för olika ligor att bedriva människohandel i Sverige, och vi har fått se ett ökat inflöde av tiggare och prostituerade som organiseras av ligor i Östeuropa. Detta är ett hot mot jämställdheten, och därmed bör vikten av gränsskyddet lyftas fram särskilt i dagens jämställdhetspolitik.

Vi anser även att det krävs ett internationellt samarbete för att motverka människohandel. Det uppstår stora gränsöverskridande problem när människor själva inte bestämmer över sin kropp och i värsta fall organiseras av ligor som tjänar pengar på kvinnors svaga ställning. Gränsskyddet bör återupprättas, men vi måste också se till att få ett utökat samarbete över de europeiska gränserna för att på ett så effektivt sätt som möjligt stoppa människohandeln.

Svenskt jämställdhetsarbete ska prägla våra internationella relationer såväl med EU som med andra organisationer. Sverige har kommit långt vad gäller jämställdhet på arbetsmarknaden och i samhällslivet i övrigt, och vi är ett föregångsland i många avseenden. Svensk biståndspolitik ska utformas så att våra skattemedel inte missgynnar jämställdhet i mottagarlandet. I så stor utsträckning som möjligt ska jämställdhetskrav ställas på mottagarlandet som visar att man genom de biståndspengar man tar emot också avser att arbeta för ett jämställt samhällsliv.

Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motion A2 (SD) yrkandena 3 och 5 bör bifallas.

12. Övriga frågor om jämställdhet, punkt 8 (S, MP)

av Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP) och Lars Mejern Larsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:A1 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 6, 11, 15 och 16.

Ställningstagande

I skolan finns i dag betydande skillnader i prestationer, upplevelser och preferenser mellan flickor och pojkar. Pojkar presterar i genomsnitt sämre än flickor och får därför sämre betyg. Flickor är mer stressade i skolan än pojkar och mår generellt sämre i tonåren. Programvalen till gymnasiet är dessutom könsstereotypa, särskilt valen till de yrkesförberedande programmen.

Vi i Socialdemokraterna och Miljöpartiet ser det som en utmaning för skolan att bryta de könsnormer som grundläggs utanför skolans väggar. Om jämställdhetsarbetet i skolan ska bli effektivt måste det bedrivas kontinuerligt och inte i projekt. Jämställdhetsarbetet i skolan bör bedrivas enligt principen om jämställdhetsintegrering.

Vi anser också att det finns ett behov av att stärka den del av jämställdhetsarbetet i skolan som handlar om ämnesstoff och ämnesdidaktik. Ämnesstoffet måste spegla både kvinnors och mäns erfarenheter. Ämnesdidaktiken och arbetssättet i skolan måste så långt som möjligt bygga på evidens och varieras för att passa elevers olika sätt att lära. Jämställdhet är dessutom ett kunskapsområde och lärare behöver kunskaper för att kunna anlägga ett jämställdhetsperspektiv på ämnesinnehållet och ämnesdidaktiken i skolan.

Det finns även problem med jämställdheten i högskolan. Kvinnor är i majoritet bland studenterna, men deras andel minskar ju högre upp man kommer i den akademiska hierarkin. Andelen professorer som är kvinnor är enbart 20 procent. Vi anser att ett mer aktivt och målinriktat arbete krävs för att nå jämställdhet i högskolan. En avgörande faktor för att stärka jämställdheten är en effektiv styrning och uppföljning från regeringens sida. Det bör därför tas ett starkt, samlat grepp kring styrning, uppföljning och kontroll av jämställdheten i högskolan. Vi är inte främmande för att införa en ekonomisk sanktion mot de lärosäten som inte gör tillräckliga ansträngningar för att uppnå de mål som staten angivit när det gäller andelen professorer av underrepresenterat kön.

Vi anser dessutom att det behövs en statlig aktör som på systemnivå och med kraft kan driva arbetet för ökad och stärkt jämställdhet i högskolan. Uppdraget för högskoleverket, eller för den högskolemyndighet som tar över detta uppdrag, bör konkretiseras och utvecklas. Verket bör bl.a. följa upp, utvärdera och långsiktigt främja och stimulera arbetet för ökad och stärkt jämställdhet i högskolan. En jämställdhetsbonus bör införas inom ramen för resurstilldelningssystemet. Bonus bör delas ut till lärosäten där jämställdhet, både kvantitativt och kvalitativt, efter systematisk utvärdering bedöms vara påtagligt god eller ha påtagligt förbättrats. Jämställdhetsaspekter bör också i större utsträckning beaktas inom ramen för det nya kvalitetsutvärderingssystemet, och examensbeskrivningarna i högskoleförordningen bör ses över ur ett jämställdhetsperspektiv.

Kvinnor är i dag sjukskrivna i betydligt högre grad än män och upplever också själva att de har mer ohälsa än män. Samtidigt lever kvinnor längre än män. De stora hälsoskillnaderna i Sverige är djupt orättvisa och extremt kostsamma för samhället. Människors hälsotillstånd påverkas inte bara av individuella levnadsvanor utan också av samhälleliga faktorer. Eftersom den ojämna fördelningen av hälsa i princip kan påverkas genom politiska beslut är ojämlikhet i hälsa mellan olika socioekonomiska grupper en av de största utmaningarna på hälsoområdet. Vi anser att regeringen bör tillsätta en kommission för jämlik hälsa. Uppdraget ska vara att

identifiera oacceptabla förhållanden som leder fram till skillnader i befolkningens ohälsa och ta fram förslag på hur vi kan minska hälsoklyftorna. Kommissionen bör ha en bred sammansättning och bestå av exempelvis förtroendevalda, forskare och representanter för vården och näringslivet.

Enligt rapporter från bl.a. Socialstyrelsen förekommer vissa systematiska skillnader i bemötande och omhändertagande av kvinnor och män. Det kan t.ex. handla om att kvinnor får sämre behandlingar eller ges äldre och billigare mediciner eller att kvinnor oftare får felaktiga diagnoser. Vi föreslår därför en nationell genomförandeplan för jämställd sjukvård. Centralt i en sådan plan är ökad och mer spridd kunskap om hur könsfaktorer påverkar vården. Det behövs också mer forskning för att belysa könsskillnader. Ökat fokus på jämställdhet och genus i vårdutbildningar på gymnasiet och i högskolan och i vidareutbildningar för personal inom hälso- och sjukvården är också av central betydelse för att få en jämställd vård.

Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motion A1 (S) yrkandena 6, 11, 15 och 16 bör bifallas.

Särskilda yttranden

1. Jämställdhetspolitiska mål, utgångspunkter m.m., punkt 1 (V)

Josefin Brink (V) anför:

I skrivelsen redogör regeringen för jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014. Jämställdhetsintegrering är regeringens huvudsakliga strategi för att nå det jämställdhetspolitiska målet. Faktiska problem beskrivs men det saknas en analys av om regeringens politik bidrar till att nå målet. Sverige är inte längre världens mest jämställda land. Jag menar att regeringens politik har bidragit till att vi nu halkar efter.

Maktstrukturerna i dagens samhälle medför en ojämlig fördelning av ekonomiska resurser, möjligheter, status och inflytande mellan könen. Det måste ändras genom en systematisk och målmedveten politik för att omfördela resurser och makt. Vänsterpartiets förslag för ett jämställt samhälle återfinns i ett antal motioner till riksdagen, vilka behandlas i flera olika utskott. Dessa förslag utgör, tillsammans med de reformer vi presenterar i vår budgetmotion, Vänsterpartiets alternativ till regeringens jämställdhetspolitik.

Kvinnor är oftare än män hänvisade till deltidsarbete och tillfälliga anställningar. Rätt till fast jobb på heltid är en grundläggande jämställdhetsfråga. I motion 2011/12:A203 *Stärkt rätt till heltid* anför vi att lagen om anställningsskydd ska ändras så att heltid görs till norm på arbetsmarknaden, medan anställningar på deltid ska kunna godtas om parterna kommer överens om detta. I motion 2011/12:A206 *Åtgärder mot missbruk av tidsbegränsade anställningar* framför vi en rad förslag för att komma till rätta med det missbruk som i dag sker när arbetsgivare anställer på viss tid utan saklig grund och staplar visstidsanställningar på varandra under alltför lång tid.

En generell arbetstidsförkortning och ett ökat arbetstagarinflytande över arbetstidens förläggning är reformer som skulle öka förutsättningarna för en mer jämställd fördelning av betalt och obetalt arbete mellan kvinnor och män. Våra förslag finns i motionerna 2011/12:A310 *Arbetstidsförkortning* och 2011/12:A204 *Ökat inflytande över arbetstidens förläggning*.

På senare år har tusentals anställda, flest kvinnor, i skattefinansierad verksamhet bytt arbetsgivare från kommuner, landsting och stat till privata företag. I samband med det har de mist sin meddelarfrihet och skyddet mot efterforskning och repressalier. Privatiseringar och nedskärningar har också ökat förekomsten av hot och våld riktat mot de anställda. Det slår särskilt hårt mot anställda i offentligt finansierad verksamhet, av vilka kvinnor är i majoritet. I motionerna 2011/12:K204 *Stärkt meddelarfrihet och meddelarskydd för anställda i offentligt finansierad verksamhet* och 2011/12:Fi202 *Våld och hot i skola, vård, omsorg och samhällsservice* finns våra

förslag för att garantera meddelarfriheten och minimera risken för hot och våld. Yrkesgrupper som ofta arbetar på kvällar och nätter arbetar också ofta ensamma och löper risk att utsättas för våld och hot. Det gäller alltfler inom kvinnodominerade serviceyrken som t.ex. butiksbiträden, restaurangpersonal och personliga assistenter. Det är dags att fasa ut farligt och riskfyllt ensamarbete, vilket vi föreslår i motion 2011/12:A276 *Dödsfall och olyckor i arbetslivet*.

För att arbetslivet ska kunna bli jämställt krävs ett jämställt föräldraskap. I motion 2011/12:Sf284 *Jämställd föräldraförsäkring* begär vi att regeringen lägger fram förslag på att dagarna ska delas lika mellan föräldrarna och att de bidrag och bonusar som regeringen infört avskaffas. Bristen på barnomsorg vid arbete på obekvämt arbetstid försvårar kvinnors förvärvsarbete. I motion 2011/12:Ub285 *Förbättringar i förskola och fritidshem* kräver vi att kommunerna ska vara skyldiga att erbjuda barnomsorg på obekvämt arbetstid när det finns föräldrar som har sådana behov. Ensamstående föräldrar, i synnerhet kvinnor, kan behöva stanna hemma ofta från jobbet för att vårda sjuka barn. Det försvagar deras ställning på arbetsmarknaden. Vi tycker därför att en utredning bör tillsättas för att se över möjligheten att införa barnomsorgsstöd i hemmet vid barns sjukdom. Det framför vi i motion 2011/12:So569 *Barnfattigdom*.

I motion 2011/12:A324 *Diskriminering av invandrade kvinnor på arbetsmarknaden* tar vi upp frågor om hur invandrade kvinnors ställning på arbetsmarknaden kan stärkas. Invandrade kvinnor har ett lågt arbetskraftsdeltagande. Rätten till barn- och äldreomsorg måste utformas så att den inte i praktiken missgynnar grupper av medborgare på grund av etnicitet eller ursprung. Vi vill att alla arbetsgivare med fler än 10 anställda ska omfattas av skyldigheten att upprätta likabehandlings- och mångfaldsplaner i förhållande till samtliga diskrimineringsgrunder. De olika arbetsmarknadsprojekt och insatser som har varit riktade till invandrade kvinnor behöver utvärderas i syfte att se vad som har fungerat. Regeringen bör upprätta en handlingsplan för att förbättra invandrade kvinnors ställning på arbetsmarknaden.

Kvinnor har sämre hälsa än män. Kvinnor är överrepresenterade i jobb med dåliga arbetsmiljöer och har små möjligheter att påverka arbetssituationen. Den försämrade hälsan bland unga kvinnor är särskilt oroande. Kvinnor får ofta sämre vård än män vid likartade sjukdomar. Många äldre kvinnor drabbas av kroniska sjukdomar och en nedsatt livskvalitet. Våra förslag för *En jämlik och jämställd hälso- och sjukvård* finns i motion 2011/12:So570. På grund av kvinnors sämre hälsa slår bristerna i dagens sjukförsäkring hårdare mot kvinnor. Ett exempel är karensdagens orättvisa utformning. De som jobbar få men långa pass förlorar en större del av sin månadsinkomst än andra när de är borta en dag från jobbet. Inte minst kvinnor inom vård och omsorg drabbas av dagens system eftersom det där

är vanligt med både långa nattpass och ofrivillig deltid. Våra förslag till förbättringar av sjukförsäkringen finns i motion 2011/12:Sf313 *Sjukförsäkringen*.

Vi föreslår en rad åtgärder för att minska våld, hot och tvång riktat mot kvinnor. I motion 2011/12:Ju340 *Granskning av nedlagda anmälningar av sexualbrott* föreslår vi att en oberoende kommission inrättas för att kartlägga brister i förundersökningar av våldtäkt. I motion 2011/12:Ju339 *Tvångsäktenskap* begär vi att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som gör det straffbart för föräldrar att gifta bort minderåriga barn och att dispensmöjligheten i äktenskapsbalken när det gäller äktenskap för barn under 18 år ska tas bort. I motion 2011/12:Sf273 *Våld mot papperslösa kvinnor* anser vi att kvinnor som lever i Sverige utan uppehållstillstånd och som har utsatts för mäns våld ska ha rätt till skyddat boende och stöd från myndigheterna utan att riskera utvisning. Kvinnors skydd mot våld och sexuella övergrepp bör stå över hot om utvisning genom att överordnas utlänningslagen. Kvinnor som medverkar i en brottsutredning som rör våldsbrott eller sexuella övergrepp ska beviljas tillfälligt uppehållstillstånd så länge förundersökningen eller domstolsprocessen pågår. Handläggare på Migrationsverket ska få obligatorisk utbildning i genusmedveten asylprövning. I motion 2011/12:Ju344 *Poliseskort av misshandlade kvinnor* anser vi att kvinnor som tvingats fly från sitt hem bör ha laglig möjlighet att återvända för att hämta sina och eventuella barns personliga tillhörigheter i skydd av polis. I motion 2011/12:Ju341 *Grov kvinnofridskränkning* anser vi att problemen med tillämpningen av bestämmelsen om grov kvinnofridskränkning måste lösas i syfte att stärka rättssäkerheten för kvinnor som misshandlats av närstående män.

I motion 2011/12:Ub284 *Jämställdhet och feministiskt självförsvar* presenteras våra förslag för ökad kunskap om makt och kön i utbildningssystemet och ett förslag om att alla flickor från årskurs 7 erbjuds feministiskt självförsvar. Feministiskt självförsvar innebär kunskap om det sexualiserade våldet, samarbete mellan flickor eller kvinnor och handlingsberedskap att försvara sig mentalt, verbalt och fysiskt i en värld där flickor och kvinnor är underordnade och utsatta.

2. Särskild jämställdhetsmyndighet, punkt 9 (S, MP)

Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP) och Lars Mejern Larsson (S) anför:

Jämställdhetsombudsmannen har sedan den 1 januari 2009 införlivats i den nya myndigheten Diskrimineringsombudsmannen (DO). Jämställdhetslagen har dessutom slagits samman med den nya diskrimineringslagen. Bestämmelserna som reglerar arbetet med jämställdhetsplaner och lönekartläggning har samtidigt urholkats.

Eftersom DO kan förväntas lägga tonvikten vid arbetet mot diskriminering finns en risk att det proaktiva förändringsarbetet kommer att begränsas. Det finns även en risk att arbetet för att såväl stävja könsdiskriminering som främja jämställdhet mellan kvinnor och män prioriteras ned till förmån för arbetet med andra diskrimineringsgrunder. Vi i Socialdemokraterna och Miljöpartiet vänder oss emot de försämringar i jämställdhetspolitiken som ägt rum under den borgerliga regeringen. Dessa problem måste uppmärksammas.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2011/12:3 Jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014.

Följdmotionerna

2011/12:A1 av Ylva Johansson m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att initiera ett projekt för att ta fram metoder i syfte att stärka kvinnors arbetsmiljö.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagstifta om rätt till heltid.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka anställningstryggheten och stävja missbruket med rullande visstidsanställningar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagstifta om kvotering till bolagsstyrelser.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skärpa kraven på lönekartläggning och handlingsplaner.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell handlingsplan för jämställd sjukvård.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa det kommunala vårdnadsbidraget.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten för båda föräldrarna att ta ut föräldrapenning samtidigt under barnets första månad.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnomsorg på obekvämt arbetstid.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en kommission för jämlik hälsa.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hot och våld.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tvångsäktenskap.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sexuell exploatering, människohandel och prostitution.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdhet i skolan.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om aktiva insatser för jämställdhet i den högre utbildningen och jämställdhetsbonus i resurstilldelningssystemet.

2011/12:A2 av Sven-Olof Sällström (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regeringens skrivelse i fråga om de allmänna utgångspunkterna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regeringens skrivelse i fråga om de jämställdhetspolitiska målen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regeringens skrivelse i fråga om regeringens särskilda jämställdhetsåtgärder.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regeringens skrivelse i fråga om regeringens prioriteringar under mandatperioden.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regeringens skrivelse i fråga om internationellt samarbete och samarbete inom EU.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:A211 av Eva Flyborg (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättande av ett nationellt jämställdhetsindex.

2011/12:A274 av Josefin Brink m.fl. (V):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kravet att genomföra lönekartläggning och handlingsplan för jämställda löner ska skärpas, så att det ska göras årligen.

2011/12:A290 av Louise Malmström och Matilda Ernkrans (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ny jämställdhetsmyndighet.

2011/12:A296 av Anne Marie Brodén (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten till ökad makt och ökat inflytande för kvinnor.

2011/12:A303 av Annika Qarlsso och Åsa Torstensson (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbeta fram en genomgripande "Sternrapport", som behandlar och belyser statens, näringslivets, samhällets och individens totala kostnader för ojämställdhet, relaterade till de mål för jämställdhetspolitiken som riksdagen antagit.

2011/12:A322 av Åsa Lindestam m.fl. (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av insatser för att göra arbetsmarknaden mindre könsuppdelad.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser för att minska deltidsarbetet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge alla möjlighet att arbeta fram till pensionen.

2011/12:A367 av Hannah Bergstedt m.fl. (S):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett mer jämställt arbetsliv.

2011/12:A378 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en jämställd arbetsmarknad.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbjuda kvotering i offentlig verksamhet.